Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

• № 179 (20. 746) • 1990 йил 8 август, чоршанба • Баҳоси 3 тийин.

Биргаликдаги парвоз давом этмоқда

УЧИШНИ БОШҚАРИШ МАРКАЗИ. 7 август (ТАСС). Анатолий Соловьев, Александр Баландин, Геннадий Манаков ва Геннадий Стрекаловнинг биргаликдаги парвози давом этмоқда.

Кеча учувчи бошқарадиган «Мир» комплексида иш вақтининг катта қисми еттинчи асосий экспедиция экипажига сменани топширишга ажратилган. Бир қанча илмий тадқиқот ўтказиш ва орбитадан телевизион репортаж бериш ҳам кўзда тутилган.

Космик биотехнология ишлари режаси доирасида 3 август куни бошланган «Вита» тажрибаси давом эттирилмоқда. Фазогирлар вазнсизлик шароитида олинаётган биологик препаратлардан кейинчалик лабораторияда тадқиқот ўтказиш учун ҳар куни намуна олмоқдалар.

Комплекснинг ташқарисига ўрнатилган аппаратлар ёрдамида ер атрофидаги фазода майда метеоритлар оқимини ўлчаш ҳамда очиқ космоснинг турли материаллар физик-механик хоссаларига таъсирига баҳо бериш юзасидан тажрибалар ўтказилмоқда.

Учиш нормал ўтмоқда. Космонавтлар соғ-саломат, улар ўзларини яхши ҳис этишмоқда.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети II пленумининг қарори

КПСС XXVIII СЪЕЗДИ ЯКУНЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ ФАОЛИЯТИНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ ТЎҒРИСИДА

I.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми КПСС XXVIII съезди партиянинг ва ҳар бир коммунистнинг ҳаётида муҳим воқеа бўлганлигини таъкидлайди. Партияни янгилаш йўлида катта қадам қўйилди, ўткир сиёсий баҳслар натижасида қайта қуришни янада чуқурлаштиришга оид муҳим қарорлар қабул қилинди.

Съезд КПСС социалистик йўлни танлаган ва коммунистик истиқболни мўлжаллаган партия эканини, у ўз сиёсатида ишчилар синфи, деҳқонлар, зиёлилар, бутун меҳнаткаш халқ манфаатларини ифодалаши ва ҳимоя қилишини аниқ-равшан таъкидлади. КПСС Маркс, Энгельс, Ленин меросини, социалистик қурилиш назарияси ва амалиётини ижодий ривожлантиришга ҳаракат қилади. Съезд КПССни жадал янгилаб, уни чинакам сиёсий партияга айлантиришни, жамиятимизни демократиялашни ёқлаб чиқди. Айрим кучларнинг партияни парчалаб юборишга уринишларига қарамай, унинг ташкилий ва ғоявий бирлигини сақлаб қолишга муваффақ бўлинди.

Ўзбекистон Компартияси делегатлари съезд ишида фаол қатнашдилар. Улар коммунистларнинг наказларини бажара бориб, энг муҳим сиёсий масалаларда жипсликни намойиш қилиб, Ўзбекистон Компартияси XXII съездининг Ўзбекистон ССРнинг чинакам давлат суверенитети ва жумҳурият Компартиясининг мустақиллиги, партия интизомини мустаҳкамлаш билан бир вақтда партия ички муносабатларини демократиялаш, партия тузилишининг территориал-ишлаб чиқариш принципини сақлаб қолиш тўғрисида, миллатлараро муносабатлар, Оролбўйидаги экология вазиятини соғломлаштириш масалаларига доир позицияларини қаттиқ туриб ҳимоя қилдилар.

КПСС XXVIII съездининг қарорлари, «Инсонпарвар, демократик социализм сари» Дастурий баёноти, КПССнинг янги Устави партияни мустаҳкамлаш, унинг атрофида жамиятнинг соғлом кучларини жипслаштириш, вазиятни барқарор этиш учун реал замин яратади, демократиялаш ва социализм мавқеида турган кишиларнинг ҳаммасини амалий бунёдкорлик ишларига даъват этади.

II.

Пленум партия комитетлари ва бошланғич партия ташкилотлари ўтмишга хос бўлган расмиятчилик ва кампаниячиликка йўл қўймай, биринчи навбатдаги тадбирлар сифатида КПСС XXVIII съезди материалларини ҳар томонлама муҳокама қилиш ва тушунтиришни ташкил этишлари, партия ўз фаолиятини тубдан янгилаш даврига кирганлигини коммунистлар чуқур англаб етишларига мумкин бўлган барча шакллар ва воситалар билан ёрдам беришлари зарур. Партия комитетлари пленумлари, Марказий Комитет, вилоят, шаҳар ва район партия комитетлари комиссияларининг ишида КПСС XXVIII съезди ва Ўзбекистон Компартияси XXII съезди делегатлари фаол иштирок этишлари таъминлансин. Оммавий ахборот воситаларида, меҳнат жамоаларида, истиқомат жойларида, ўқув юртларида уларнинг чиқишлари ташкил этилсин. Съездларнинг қарорларидан келиб чиқадиган аниқ-равшан чора-тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишга делегатлар жалб этилсин. 1990—91 ўқув йилида сиёсий маориф системасида КПСС XXVIII съезди ва Ўзбекистон Компартияси XXII съезди ҳужжатларини ўрганиш кўзда тутилсин.

III.

Пленум таъкидлайдики, партия комитетлари ва бошланғич партия ташкилотлари КПСС XXVIII съезди Дастурий баёноти, резолюциялари ва КПССнинг янги Уставига, Ўзбекистон Компартияси XXII съезди ҳужжатларига асосланиб, ўз ишларини янги сиёсий вазиятда жамиятда етакчилик ролини эгаллайдиган қилиб дарҳол ва қатъиян қайта қуришлари лозим.

Ўзбекистон ССРнинг сиёсий суверенитети ва иқтисодий мустақиллиги шароитида жумҳурият Компартияси бу муҳим вазифани Ўзбекистон халқларининг туб манфаатларини ва маҳаллий шароитларни ўзига хос хусусиятларини акс эттирадиган ўз фаолияти режаларига мувофиқ ҳал этиши лозим. Компартиянинг мустақиллиги ҳисобга олинган ҳолда унинг ички тузилиши ва партия ички муносабатларини тартибга соладиган, КПСС Уставига таянадиган норматив ҳужжат ҳам зарур. Шу мақсадда Марказий Комитетнинг Ўзбекистон Компартияси Ҳаракат дастури ва Маҳоми лойиҳаларини ишлаб чиқиш учун комиссияси тузиш зарур деб ҳисоблансин, улар партия ташкилотларида ва партия матбуотида кенг муҳокама қилингандан сўнг 1990 йил декабрида Ўзбекистон Компартияси XXII съездининг иккинчи босқичи муҳокамасига қўйилсин.

Янги Иттифоқ шартномасини тузиш юзасидан таклифларни ишлаб чиқиш ва жумҳурият манфаатларини қатъий туриб ҳимоя қилиш учун пленум Марказий Комитет Бюроси, Ўзбекистондан сайланган коммунистлар — СССР халқ депутатлари ва Ўзбекистон ССР халқ депутатлари олдига асосий вазифалардан бири қилиб қўяди. Янги Иттифоқ шартномасини тузиш чоғида Ўзбекистон ССР мустақиллиги тўғрисидаги Декларация, унинг ер, ерости бойликлари ва табиат ресурсларига тўла эгалик қилиш ҳуқуқи, Ўзбекистон аҳолисин турмуш даражасини тенглаштиришга қаратилган Умумиттифоқ дастури қабул қилинишини зарурлиги ҳисобга олинсин.

КПСС XXVIII съезди ва Ўзбекистон Компартияси XXII съездининг бошқариладиган бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтиш масалаларига доир резолюцияларига мувофиқ партия комитетлари ва ташкилотлари, совет ва хўжалик органлари коммунист раҳбарларининг иши бозор муносабатларининг моҳиятини аҳолига кенг тушунтиришга ва бозор муносабатларига ўтиш меҳнат сифатига ҳамда халқ фаровонлигини оширишнинг самарали воситаси сифатида қабул қилинишига қаратилиши керак.

Жумҳуриятнинг мустақиллиги қоидаларидан келиб чиқиб, барча коммунистлар мулкни бошқаришни маҳаллийлаштириш, савдо, умумий овқатланиш корхоналари, маиший хизмат ва бошқа соҳаларни давлат ихтиёридан олиш, молия ва пул системасини соғломлаштириш, нарх белгилашни ислоҳ қилиш ва солиқ ислоҳотини амалга ошириш чора-тадбирларини ишлаб чиқиш ҳамда уларни рўёбга чиқаришга фаол қўшилсинлар. Фуқароларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш ва аҳолини иш билан самарали таъминлаш чоралари системасини ишлаб чиқишга алоҳида эътибор берилсин. Халқ турмуш шароити ўзгаришларини чинакам ҳис этиши учун Ўзбекистон Компартияси сайловолди Ҳаракат дастурини амалга ошириш ишлари давом эттирилсин. Бозор иқтисодиёти шароитида ишлаш учун кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш билан сира кечиктирмай шуғулланилсин. Меҳнаткашларнинг манфаатларини кўзлаб, ташаббускорлик ва омилкорликни ривожлантиришга кўмаклашадиган шароитлар кўллаб-қувватлансин. Ўзбекистон ССР Министрлар Советидаги раҳбар коммунистлар ижтимоий-иқтисодий ривожланиш режаларини ишлаб чиқиш чоғида жумҳурият вилоятларини уларнинг бозор иқтисодиётига ўтиш даврларида аҳволини ҳисобга олиб ривожланиш даражасини барварлаштиришни кўзда тутсинлар.

Партия ташкилотлари аграр сиёсатда Ўзбекистон Компартияси XXII съездининг озиқ-овқат комплексини устун даражада ривожлантириш йўлини қатъият билан ўтказсинлар. Шу мақсадда қайта ишловчи саноатнинг базасини мустаҳкамлаш, аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш ишлари кучайтирилсин. Мамлакатнинг бошқа регионлари билан ўзаро манфаатли узоқ муддатли алоқалар ўрнатилсин. 1991 йил халқ хўжалиги режаларини тузиш чоғида қишлоқни ижтимоий жиҳатдан қайта қуриш учун капитал маблағ ажратишнинг кўпайтириш имкониятлари қидириб топилсин. Ер, Мулкчилик тўғрисидаги қонунлар доирасида жамоат, шахсий, фермер хўжаликларини, оила хўжаликларини, пудратнинг ижара шаклларини ривожлантиришга кўмаклашилсин. Истеъмол бозорини барқарор қилишда коммунистларнинг эътиборини бу йилги ҳосилни уюшқоқлик билан йиғиштириб олиш ва маҳсулот тайёрлаш қаратиш жуда муҳимдир.

Пленум шуни алоҳида таъкидлайдики, миллатлараро муносабатлар соҳасида беқарорлик ҳамон сақланиб турган шароитда партия комитетлари ва бошланғич партия ташкилотларидан ижтимоий-иқтисодий ҳамда миллий-маданий муаммоларни ҳал этишга пухта ўйлаб ёндашиш ва уларни ҳал қилиш юзасидан аниқ тадбирлар кўриш талаб қилинади. Сиёсий усуллардан ва бошқа усуллардан ва ахборот воситаларидан ҳар томонлама фойдаланиб жумҳуриятда барча миллатлар ва элатлар ўртасида тинчлик ва осойишталикка эришиш, уларнинг миллий шаъни ва қадр-қимматини, ижтимоий турмуш соҳасида тенг имкониятларини ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилишни мустаҳкамлаш учун курашиш зарур. Пленум ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларида ишловчи коммунист раҳбарларга ғайриқонуний хатти-ҳаракатларни илдизи билан қўпориб ташлашни, можароларнинг, кескин вазиятнинг олдини олишда қатъийлик ва собитқадамлик кўрсатишни топширади.

Пленум КПСС XXVIII съездининг маориф, фан ва маданият соҳасида партия сиёсати ҳақидаги резолюциясининг умумбашарий қадриятларни тан олишга асосланган қоидаларини қўллаб-қувватлайди.

Партия комитетлари миллий маданиятни тиклаш вазифаларини ҳал қилар эканлар, жумҳурият режаларини амалга оширишда жумҳуриятнинг давлат тилига, туб аҳолининг анъаналари ва урф-одатларига ҳам, Ўзбекистон ҳудудида яшовчи бошқа халқларнинг тилига, маданияти ва урф-одатларига ҳам ҳурмат билан муносабатда бўлишни таклашда эришилган натижаларни мунтазам ва оғишмай қўллаб-тириб борсинлар.

Пленум Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ёш авлодга таълим ва тарбия беришда миллий-маданий анъаналарни, мактабни демократиялаш ва инсонпарвар қилишни қонун билан мустаҳкамлаб қўйишни, Ўзбекистонда яшовчи барча миллий гуруҳларнинг тилларига эҳтиёжларини таъминлашни давлат йўли билан ҳар томонлама қўллаб-қувватлашни, муаллим касбининг обрўсини оширишни, техника тараққиёти билан боғлиқ илмий кадрлар тайёрлаш системасини такомиллаштириш зарурлигини кўзда тутади. Партия ишчиларининг ижтимоий-иқтисодий тараққиёти манфаатларига мувофиқ ижодий илмий-техник мутахассисларни тайёрлаш ва улар иш ҳақини оширишни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайди.

Ўзбекистон ССРнинг ва жумҳурият Компартиясининг мустақиллиги шароитида ўз режаларининг, ижтимоий-сиёсий жараёнларни ижтимоий фаразлашнинг илмий жиҳатдан асослаб бериш зарурати вужудга келишини ҳисобга олиб, пленум Марказий Комитет Бюросига Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузурида Ижтимоий-сиёсий муаммолар институти ҳамда жумҳурият раҳбар кадрларини тайёрлайдиган Ижтимоий-сиёсий мактаб барпо этиш масаласини кўриб чиқишни топширади.

Пленум ижтимоий-сиёсий ўзгартишларда ёшларнинг алоҳида ўрин тутишини эътироф этиб, ёшларнинг ҳар томонлама камол топиши, уларнинг ҳаётий мақсадларини амалга ошиш, уларни фаол ижтимоий фойдали ишларга жалб этиш учун аниқ шарт-шароитни ва омилларни таъминлашни белгилаб берадиган жумҳуриятнинг ёшларга оид давлат сиёсати умумий асослари тўғрисида Ўзбекистон ССР Қонунини тезроқ қабул қилишни маъқул деб ҳисоблайди. Жумҳуриятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш режаларига ёшларга доир махсус бўлимлар киритиш мақсадга мувофиқ бўлур эди. Марказий Комитет Бюросига Ўзбекистон комсомоли билан бирга жумҳуриятда ёшлар ва ёшлар ҳаракатлари ва партия ташкилотларининг ёшлар билан ишлаш концепциясини ишлаб чиқишни топширади.

Демократиялаш ва фикрларнинг хилма-хиллиги кенгайиб бораётган шароитда партия комитетлари ўз матбуот органлари билан муносабатларни аппарат зўравонлигига йўл қўйилмайдиган ҳамкорликка, ижодий ҳамкорлик негизига қурсинлар. Партия газеталари ва журналлари ички тузилишини тартибга солиш ишлари давом эттирилсин. Марказий Комитет Мафкуравий комиссияси Ўзбекистон ССРдан ташқарида чиқариладиган нашрлар мухбирларининг жумҳуриятдаги вакиллиги тартиби ҳақидаги таклифларни тайёрласин. Матбуот ва оммавий ахборот воситалари тўғрисидаги жумҳурият қонуни лойиҳасини ишлаб чиқиш чоғида Ўзбекистон халқларининг маънавий ва ахлоқий қадриятларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қоидалар унга киритилишига эришилсин.

IV.

Пленум янги ижтимоий-сиёсий вазиятда, кўп партиявийлик вужудга келаётган шароитда партия комитетларининг ва ташкилотларининг фақат ўз фаолиятининг шакллари ва усулларини янгилаш, омма билан алоқани мустаҳкамлаш асосидагина ўзларининг етакчи мавқеларини сақлаб қола оладилар, деб ҳисоблайди.

Пленум жумҳуриятда партия ва совет органларининг вазифаларини фарқлаш жараёни жуда секин ва зиддиятли ўтаётганлигини эътироф этиб, вилоят, шаҳар ва район партия комитетларининг зиммасига халқ депутатлари Советлари билан чинакам ҳокимият органлари сифатида мутлақо янги ўзаро муносабатларни ўрнатиш юзасидан амалий чораларни рўёбга чиқариш вазифасини юклайди. Иқтисодий, ижтимоий ва маънавий тараққиёт муаммоларига доир ўз режаларини амалга оширишга фақат сиёсий усуллар билан, Советларда сайланган уларнинг раҳбар органларида ишлаётган коммунистлар билан бажаришни ҳаракат қилиш орқали эришилсин, бунда қонун лойиҳаларини таклиф этиш конституцион ҳуқуқидан фойдаланилсин. Шу мақсадда барча босқичдаги Советларда партия гуруҳларининг фаолияти жонлантирилсин, коммунистлар бундай гуруҳларда партия ташкилотлари, КПССнинг дастурий мақсадларига, ўз сайловчиларининг иродаларига амал қилишлари, аниқ муаммолар юзасидан қатъий позицияда туришлари ҳамда энг муҳим сиёсий масалалар юзасидан депутатларнинг жипслигига эришишлари лозим.

Пленум КПСС Уставига мувофиқ равишда Марказий Комитетнинг Бюросига, вилоят, шаҳар ва район партия комитетлари партия ташкилотларининг тузилишини ва партия комитетлари аппаратини такомиллаштириш ишларини жадаллаштиришни топширади. Ишлаб чиқариш ва бошқа жамоаларда партия ташкилотларини сақлаб қолиш, шу билан бир вақтда истиқомат жойларида, маҳаллаларда ҳамда мавзеларда сиёсий иш олиб боришнинг ғоят муҳимлигини ҳисобга олиб, кучли, фаол территориал ташкилотлар тузишга киришилсин. Тармоқ ва территориал принцип бўйича партия ташкилотлари котибларининг кенгашини тузиш, уларнинг мустаҳкамланишида амалий ёрдам бериш мақсадга мувофиқ деб ҳисобланилсин.

Партия комитетлари кадрларга доир сиёсатни бутунлай қайта кўриб чиқишлари, ҳаддан ташқари кўп сонли номенклатураларни, анкетага қараб кадрларни расмиятчилик билан танлашдан қатъиян воз кечишлари керак. Эътибор кўпроқ партия ходимларини тайёрлаш ва қайта тайёрлашга қаратилсин. Шу мақсадда Марказий Комитетнинг Ташкилий-партиявий масалалар ва кадрлар билан ишлаш комиссияси Тошкент олий партия мактаби негизида партия ходимларининг сиёсий-иқтисодий таълимини такомиллаштиришга доир таклифларни тайёрласин. Партия комитетлари жумҳурият Компартияси позициясида турувчи номзодларни тавсия этиш, Совет ҳокимияти ва давлат бошқарувчи идораларидаги, мафкуравий муассасалардаги раҳбар лавозимларга уларнинг сайланиши ва тайинланиши учун курашиш учун ҳуқуқидан фаол фойдаланишлари лозим. Сайловда ишчилар ва деҳқонларга амалий ёрдам берилсин.

Марказий Комитет Секретариати партия аъзолик бадалларини тўлашнинг янги қоидаларига асосланиб, вилоят партия комитетлари билан биргаликда уч ой муддатда Ўзбекистон Компартияси бюджетининг даромад ва харажатлар қисмини тузиш юзасидан таклифлар тайёрлансин, партия мулки бўлган объектларга эксперт сифатида баҳо беришни тўғазиб, улардан самаралироқ фойдаланиш юзасидан ўз хулосаларини тайёрлаб берсин.

* * *

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми жумҳурият коммунистларини жипслашишга, КПСС XXVIII съезди ва Ўзбекистон Компартияси XXII съезди қарорларидан келиб чиқадиган масъулиятли вазифаларни бажариш юзасидан бунёдкорлик фаолиятига бутун шуғулланишга даъват этади.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президентининг

ФАРМОНИ

ЎРТОҚ Е. Х. ХАИМОВНИ ҲУРМАТ ОРДЕНИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Совет адабиётини ривожлантиришдаги хизматлари учун ёзувчи Ёқуб Хаимович Хаимов Ҳурмат ордени билан мукофотлансин.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль. 1990 йил 6 август.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Президентининг

ФАРМОНИ

ЎРТОҚ С. Ш. МИРЗАЕВГА «ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ФАН АРБОБИ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Фанни ривожлантиришдаги ва илмий кадрлар тайёрлашдаги хизматлари учун Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институти «Сув ресурсларидан комплекс фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш» кафедрасининг мудири ўртоқ Саидрахмон Шоабдиевич Мирзаевга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби» фахрий унвони берилсин.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1990 йил 3 август.

• Жумҳуриятимиз шаҳар ва қишлоқларида

Зафар сатрлари

ЙИЛЛИК РЕЖА БАЖАРИЛДИ

● ЕЗЕВОН РАЙОНИДАГИ «Ленинизм» колхозининг паррандачилик фермасида тухум ишлаб чиқариш ва давлатга сотиш юзасидан белгиланган йиллик режадан ўзиб кетилди.

Ўтган давр мобайнида 126 минг дона сара тухум тайёрланиб, давлатга режадаги 108 минг дона ўрнига 109 минг дона сара тухум етказиб берилди. Бу ўтган йилнинг шу давридагидан 15 минг дона кўп бўлди. Шунисн қувончлики, ҳар бир дона тухумни ишлаб чиқариш учун бу йил 2 тийин кам маблағ сарф қилинди. Колхозчилар дастурхонига ва боғлар боғчаларига ҳам 15 минг донадан зиёд тухум жўнатилди.

Бу ютуқларда паррандабоқар Шарофат ва Ортиқали Тожибоевларнинг ҳиссаси катта бўлди. Ҳозир улар йил давомида тайёрланадиган тухумни 170 минг донага етказиш, шу йилнинг ўзида 800 килограмм парҳез гўшт тайёрлашни кўзда тутмоқдалар.

А. МАДРАҲИМОВ.

УМУМИТТИФОҚ ФОНДИГА

● КИТОБ РАЙОНИДАГИ Навоий номли совхоз сабзавоткорлари эл дастурхони тўкинчилиги йўлида фидокорона меҳнат қилмоқдалар.

Давлат хўжалигида умумиттифоқ фондига ҳам маҳсулот жўнатилмоқда. Шу кунгача 211 тонна сабзавот юборилиб, бу соҳадаги план 113 фоизга уддаланди. Шунингдек, кардошлар дастурхонига 108 тонна картошка тортиқ этилиб, план 120 фоизга бажарилди. Москва, Петропавловск, Новосибирск шаҳарлари меҳнаткашларига планда ташқари 45 тонна сабзавот, 20 тонна картошка жўнатилди.

Шунингдек, «Партия XIX съезди» совхози картошкакорлари ҳам кардош республикалар меҳнаткашларига 100 тонна ўрнига 122 тонна картошка юбордилар.

С. ИСОМИДДИНОВ.

СИРДАРЕ ВИЛОЯТИ. Оқолтин районидаги «Фарғона» совхозининг Пўлат Раҳимов бошлиқ бригадаси аъзолари ўтган йили пахта тайёрлаш режасини районда биринчи бўлиб ортиғи билан бажаришганди. Уларнинг нияти — бу йил ҳосилдорликни янада оширмоқ. Шу мақсадда 100 гектар майдонда ғўза парваришига катта эътибор билан парваришламоқдалар. Ҳозирги ғўза қатор оралари беш марта сифатли ишлов берилди. Ҳар гектар ғўзаларда 5—6 тадан кўсак санаш мумкин.

Суратда: бригада бошлиғи Пўлат Раҳимовни кўриб турибсиз.

А. ТЎРАЕВ тасвирга туширган.

• Меҳнат жамоаларида

ДАСТГОҲЛАР ЯНГИЛАНДИ

Қўқон мебель фабрикасида ишлаб чиқаришни техник жиҳатдан қайта жиҳозлаш ишлари қисқа муддатларда тугалланди.

Ўтган ойнинг ўзида «МОК» маркали янги ускуналар ўрнатилиб, ишга туширилди. Корхонада экологик тозаликка ҳам алоҳида эътибор берилмоқда. Жумладан, кўпгина цехлар умумий қиймати 92 минг сўмлик ҳаво тозаловчи аппаратлар билан жиҳозланди. Қўл меҳнатини камайтириш мақсадида барпо этилаётган янги технологик конвейер ўрнатилиши ҳам ниҳоясига етай деб қолди.

Фабрикада ўтказилган бундай тадбирлар ишнинг олға силжишига катта ёрдам бермоқда. Мебелчилар ярим йиллик план топшириқларини ошириб бажаришди. Товар маҳсулоти ишлаб чиқариш плани 105,8 фоизга, аҳолига пулли хизмат кўрсатиш эса 133,4 фоизга бажарилди.

М. ЭРГАШЕВ. Фарғона области.

ВИЛОЯТ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

НАМАНГАН, 7 август, (ЎзТАГ). Бугун бу ерда вилоят партия комитетининг пленуми бўлди. Пленумда ташкилий масала кўриб чиқилди. Б. А. Алламуродов Ўзбекистон Касаба уюшмалари кенгашининг раиси этиб сайланганлиги муносабати билан вилоят партия комитетининг биринчи котиби ва бюро аъзоси лавозимидан озод этилди.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитетининг раиси вазифасини ижро этган Б. Ж. Ҳакимов Наманган вилоят партия комитетининг биринчи котиби этиб сайланди.

Пленумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи котиби А. С. Ефимов нутқ сўзлади.

Пленум ишида КПСС Марказий назорат комиссияси президиумининг аъзоси, Ўзбекистон Компартияси Марказий назорат-тафтиш комиссиясининг раиси Ш. М. Йўлдошев иштирок этди.

Бундан икки йил аввал ВЦСПС ва СССР Меҳнат давлат комитети қошида жамоатчилик фикрини ўрганувчи Бутуниттифоқ маркази ташкил этилганди. Ўтган йили эса марказнинг Ўзбекистон бўлими иш бошлади. Мухбиримиз бўлим раҳбари Б. УМАРОВ билан марказ фаолияти ва унинг олдида турган муаммолар хусусида суҳбатлашди.

• *Омма фикрига эътибор*

ЗАМОН ТАЛАБИ

— Баҳодир Зокирович, айтинг-чи, нима сабабдан худди шундай марказ тузиш зарур бўлиб қолди?

— Эндиликда мамлакатимиздаги муаммоларни кенг халқ оммаси билан биргаликда ҳал қилиш, барча масалаларда жамоатчилик фикрини инобатга олиш зарур бўлиб қолди. Шунинг учун ҳам Москвада ижтимоий-иқтисодий масалалар бўйича жамоатчилик фикрини ўрганувчи Бутуниттифоқ маркази ташкил этилди. Унга таниқли социолог ва программист олимлар, ҳисоблаш техникасининг йирик мутахассислари, журналистлар ва бошқа соҳа вакиллари жалб қилинди. Ҳозир бу ерда 180 дан зиёд киши фаолият кўрсатяпти. 15 та иттифоқдош республикада марказнинг бўлимлари очилган.

— Марказ вазифаси нималардан иборат?

— Бизнинг ташкилотимиз олдида турган асосий вазифа — жамиятимиздаги энг долзарб ижтимоий-иқтисодий, сиёсий ҳамда маънавий муаммолар бўйича кенг қамровли социологик тадқиқотлар олиб бориб, улар асосида ҳукумат органларига тегишли таклиф ва мулоҳазалар киритишдан иборат. Муаммоларни тезда ҳал этиш ва бунда адашмаслик учун кўпчилик фикрига суянган ҳолда иш кўрилади.

Марказимиз бу йил мамлакат аҳолиси ўртасида 100 дан ортиқ муаммо бўйича сўровлар ўтказишни мўлжаллаган. Уларнинг мавзуи турлича бўлиб, ҳозирги давримизнинг энг долзарб муаммоларини ўз ичига олади. Масалан, аҳолини иш билан тўла таъминлаш масаласи, яшаш минимуми, жамиятимиздаги хотин-қизлар аҳволи, ёшлар тарбияси, иттифоқдош жумҳуриятлар иқтисодий мустақиллиги, нарх-наво муаммолари ва ҳоказолар.

Марказ фаолиятининг асосий мақсади қайта қуришга хизмат қилиш. Шунинг учун ҳам биз ўз йўналишимизни белгилаб олаётганда сўровлар мавзуини албатта қайта қуриш тақдирига бўлган муносабатларни чуқурроқ ўрганишга қаратамиз.

Шу ўринда бир нарсани таъкидлаш лозим. Энг муҳими, марказимиз томонидан ўтказилган тадқиқотлар натижаларининг асосий жиҳатлари СССР Олий Совети ва бошқа идора этуви органлар томонидан инобатга олиняпти. Масалан, социологларимиз кам таъминланган оилалар, пенсионер, кўп болали оналар ва бошқа оғир турмуш кечираётган кишиларнинг аҳволини яхшилаш борасида амалий чора-тадбир кўришни уқдириб ўтишган эди. Пенсия таъминотига доир ўтказган тадқиқотимизда саволларга жавоб берган ўртоқларнинг қарийб 85 фоизи пенсия ҳақидаги Қонунни имконияти борича тезроқ қабул қилиш лозимлигини таъкидлашган. Шу асосда СССР Олий Советининг II сессияси кам таъминланган гражданларнинг моддий аҳволини яхшилаш учун 6 миллиард сўм маблағ ажратганлигини эслаш кифоя.

— Марказ фаолиятига унинг Ўзбекистон бўлими қандай ҳисса қўшяпти? Биздаги сўровлар қайси тилда олиб борилмяпти?

— Бўлимимиз ўтган йилнинг апрель ойида ташкил этилган бўлиб, унда тўрт нафар илмий ходим ишлайди. Бир йил давомида биз 20 га яқин Бутуниттифоқ тадқиқотларида иштирок этдик. Бу йил марказнинг таклифига кўра, 50 дан зиёд социологик тадқиқотлар ўтказишни мўлжаллаб турибмиз. Бундан ташқари республикадаги манфаатдор ташкилотлар билан ҳам шартнома тузиб, улар буюртмасига биноан изланишлар олиб борамиз. Айни пайтда ана шундай шартномаларнинг бири бўйича кўзда тутилган ишларга якун ясаб, анчагина иқтисодий фойда олдик. Ҳозир Ўрта Чирчиқ район ижроия комитети, Навоий шаҳар партия комитети, «Средазгаз» бирлашмалари билан шартномалар тузиш арафасидамиз.

Энди сўровларга келсак, улар албатта ўзбек ва рус тилларида олиб борилади. Зарур ҳолларда русча анкеталар ўзбек тилига ағдарилиб, интервьюерлар (социологлар тили билан айтганда респондентлар, яъни сўровни олиб борувчилар)га тарқатилади. Бўлимимизнинг республика бўйича 9 та пункти бор. Интервьюерликка зиёлилар, студентлар, пенсионерлар ва бошқа кишилар жалб қилинган.

— Мулоқотни олиб борувчиларга қандай талаблар қўйилади?

— Энг муҳими, улар одамлар билан тез тил топишиб кетишлари лозим. Бунинг учун аввало интервьюернинг ўзи фазилатли бўлиши, топширилган вазифани қизиқиш билан бажариши, кишиларнинг кайфиятига алоҳида эътибор бериши керак. Амалда у тарозининг икки палласини ҳам тенг ушлаб тура оладиган, ҳар томонлама маълумотли, зийрак киши бўлиши ва профессионал талабларга жавоб бера олиши лозим.

— Сўнгги савол: бўлим олдида турган муаммолар, келажак режалар ҳақида икки оғиз сўзлаб берсангиз.

— Бўлимимиз имкони борича жумҳуриятимиз миқёсида кенг қамровли тадқиқотлар олиб боришга ҳаракат қиляпти. Афсуски, бизда жой масаласида етарлича имконият бўлмаганлиги туфайли ишимизда қийинчиликларга дуч келяпмиз.

Яқинда жумҳуриятимиз ҳукуматининг Ўзбекистон ССР халқ депутатлари биринчи сессиясида сайланган янги вакиллари бўлим фаолияти билан танишиб, уни ривожлантиришга ёрдам берадиган бўлишди.

Менимча, республикамизнинг ўзида жамоатчилик фикрини ўрганувчи алоҳида марказ тузиш зарур. Негаки, Бутуниттифоқ маркази томонидан ўтказиладиган тадқиқотлар қанчалик кенг қамровли бўлмасин, бу тадқиқотлар жумҳуриятимиздаги ўзига хос хусусиятларни илғамаслиги мумкин. Қозоғистонда шундай марказ фаолият кўрсатиб турибди. Хўш, бизда марказ очса бўлмайдими? Албатта, бўлади. Фақат жамоатчилик фикрини ўрганишга қизиққан тегишли ташкилотлар ва муассасалар жонбозлик кўрсатишса бас. Ана шунда республика ҳукуматига ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ўз вақтида ҳал қилишига бирмунча ёрдам берилган бўлур эди.

Суҳбатдош «Совет Ўзбекистони» мухбири А. БОЛИЕВ.

ЖОНАЖОН ВАТАН БЎЙЛАБ

● МОСКВА

● РСФСР Советлар уйида РСФСР Олий Советининг Раиси Б. Н. Ельцин бозор иқтисодиётига ўтиш Иттифоқ режаларини тайёрловчи ишчи гуруҳ билан учрашди. Бу гуруҳ Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президенти билан РСФСР Олий Совети Раиси ўртасидаги ўзаро келишувга мувофиқ 2 августда тузилган.

Гуруҳнинг иш режалари муҳокама қилинди, бу иш режалари мазмуни юзасидан Г. А. Явлинский, С. С. Шаталин, Н. Я. Петраков, Л. И. Абалкин сўзга чиқдилар.

Аниқ иш режалари ишлаб чиқилди, тегишли топшириқлар белгиланди. Илмий, жамоат ва профессионал жамоалар вакиллари билан кенг алоқа қилиш кўзда тутилди.

Учрашувда РСФСР Министрлар Кенгашининг Раиси И. С. Силаев қатнашди.

● ЕРЕВАН

● Арманистон ССР Олий Советининг сессияси ўз ишини давом эттирди.

Сессияда жумҳурият Олий Совети Раисининг ўринбосарлари сайланди. Арманистон умуммиллий ҳаракати раҳбарларидан бири, «Қорабоғ» комитетининг аъзоси, Ереван давлат дорилфунунининг доценти Б. Араркцян биринчи ўринбосар бўлди. Арманистон Компартияси Марказий Комитети ижтимоий-иқтисодий бўлим мудири Г. Арутюнян ўринбосар қилиб сайланди.

[ТАСС].

• *Хўжаликни янгича юритиш сабоқлари*

ҚИРҒОҚДАГИ ОДАМЛАР

Эсимда, дарёчиларнинг ўтган йилги конференциясида порт бошлиғи демократик асосда сайланган эди. Ўшанда корхона раҳбари Виктор Автономович Ченчикка осон бўлмади. Йигирма бир йиллик иш тажрибаси, одамлар билан ишлаш маҳорати, обрў-эътибори бир томонда қолди. Дарёчилар унга ва номзоди қўйилган бошқа кишиларга жиддий, оғир саволлар беришди. Йиғилганларни кўпроқ бир нарса: дарё порти керакми ёки йўқми, деган масала қизиқтирарди.

Бордию, керак бўлса, уни қандай қилиб сақлаб қолиш мумкин, бу ердаги одамларнинг иш ҳақини ошириш, яхшироқ яшаши учун шароитлар яратиб беришнинг имкони борми? Бўлажак раҳбар ана шу масалаларни ечишда ишбилармон мутахассис бўлиши, муҳими — одамларни ўз ортидан эргаштира билиши лозим эди.

Йиғилиш қатнашчилари ишдаги камчиликларни тезроқ тугатиш шарти билан яна ўзларининг эски қадрдонлари — Виктор Автономовичнинг номзодига тўхталдилар. Хуллас, у ишни қайтадан ташкил қилишга, дарё портидаги аҳволни ишчилар билан ҳамкорликда ўнглашга киришди. Аввало, корхона учун деярлик зарур бўлмаган штатлар қисқартирилди, узоқ йиллар ишлаб келган докер ва шкиперлар ҳурмати жойига қўйилиб пенсияга кузатилди. Дарёчилар уй-жой шароитини яхшилаш мақсадида хўжалик ҳисоби асосида ишлайдиган қурилиш бригадалари тузилди. Ҳар бир жойда, ҳар бир участкада асосий эътибор ижро интизомига қаратилди.

Ҳамжиҳатлик билан қилинган ҳаракат, ишга янгича муносабат, изланишлар ўз самарасини берди. Порт аҳволи бирмунча яхшиланди. Сирасини айтганда, қийинчиликлар ҳам кўпайди. Термиз — Ҳайратон кўприги қурилгандан кейин юклар тўғридан-тўғри у орқали ўтказиладиган бўлди. Бунинг устига Афғонистон тарафдаги портларни душманлар ўққа тутиб, вайрон қилишди, баъзиларини эса эгаллаб олишди. Бу эса қўшни афғон халқига жўнатилаётган юкларни дарё орқали ташишда бир қанча муаммоларни келтириб чиқарди. Шерхон порти билан алоқа узилиб, юклар жойида тўхтаб қолди. Фақат кейинги икки-уч йил ичидагина аҳвол бироз яхшиланди. Ҳозир Афғонистоннинг бу портига халқ хўжалиги юкларини етказиб бериш яна қайтадан йўлга қўйилган.

Айни пайтда афғон халқининг илтимосига кўра, Термиз дарё портида Шерхон — Термиз — Шерхон йўналишида йўловчи ташийдиган рейс очиш мўлжалланяпти. Портга тез юрар теплоходлар келишига қулайлик яратиш мақсадида соҳил бўйлари қумдан, ҳар хил ахлатлардан тозаланяпти.

— Афғонистонлик ҳамкасбларимиз билан алоқани мустаҳкамлашга ҳаракат қиляпмиз, — дейди Термиз дарё порти бошлиғи В. А. Ченчик. Шу йўлда муҳим тадбирлар белгилаб чиққанмиз. Бу йилдан бошлаб юкларни ташиш, ортиш ва тушириш ҳамда уни сақлаш учун тўланадиган хизмат ҳақи анча оширилди. Бу эса ишимизда бир оз бўлса-да, ўзгариш ясади. Эндиликда қилинган меҳнатимизга яраша фойда оладиган бўлдик.

Ҳозир бизнинг портимиз омборларида дон сақланяпти. Доннинг ҳар бир тоннасини сақлаганимиз учун суткасига 21 сўмдан пул тўлашяпти. Очиғи, биз учун энг қулайи — юкни ўз вақтида эгасига топшириш. Тўғрисини айтадиган бўлсам, юкни сақлаганлик учун хизмат ҳақи олиш билан корхона иқтисодий аҳволини ўнглаб бўлмайди. Шуни ҳисобга олиб, биз докер-механизаторлар штатини тенг ярмига қисқартирдик. Уларнинг бир қисмини қурилиш бригадаларига жалб этдик.

Дарҳақиқат, кейинги вақтларда дарё порти атрофида аҳоли яшайдиган турар жой бинолари барпо этиляпти. Термиз шаҳар ижроия комитети дарёчиларга уй-жой, маданият масканлари қуриб олишлари учун 6 гектар майдонни ажратди. Айни кунларда 50 дан зиёд хонадон янги уйларга кўчиб ўтиш арафасида турибди. Маҳаллий партия ва совет ташкилотларининг кўрсатаётган ғамхўрликларидан руҳланган дарёчилар янада самарали ишлашяпти. Масалан, ўтган йилнинг шу даврига нисбатан юк ташиш анча яхшиланди. Шу йилнинг олти ойида 117 минг ўрнига 164 минг тонна турли халқ хўжалик юклари манзилга етказиб берилди. Шуниси қувончлики, бу ишларда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Термиздаги ваколатхонаси дарё порти ходимлари ишчиларига амалий ёрдам кўрсатмоқда. «Астрахань», «Владивосток», «Шайдаков», «Тошкент» сингари теплоходларнинг жамоалари ҳам дарёчилар билан ҳамкорлик қилишяпти.

Термиз дарё портида ишловчилар турли миллат вакилларидан иборат. Лекин уларнинг бир-бирига ҳурмати кучли. Зеро, бир-бирига ҳурмат, бирлик бор жойда эса қут-барака бор. Бир мақсад йўлида қўлни-қўлга бериб меҳнат қилаётган дарёчиларнинг ютуғи ҳам шунда.

Г. САИДМАЛИКОВ,
Термиз шаҳри.

Маслаҳатлашувлар давом этмоқда

6 август куни Катта Кремль саройининг Грановитая палатасида иттифоқдош республикалар Олий Советларининг мухтор вакиллари билан СССР Олий Совети ва СССР Министрлар Советининг ишчи гуруҳи ўртасидаги маслаҳатлашувлар давом эттирилди.

Куннинг биринчи ярмида Белоруссия ССР Олий Советининг Раисининг ўринбосари В. И. Шолодонов ва Белоруссия ССР халқ депутати В. Н. Заблоцскийдан иборат Белоруссия ССР Олий Советининг вакиллари билан учрашув бўлди.

Белоруссия ССР вакиллари давлат муассасаларини ва умуман жамиятни демократиялашни ўз олдига мақсад қилиб қўйган Иттифоқ шартномасининг лойиҳасини таклиф этдилар. Ўртага қўйилган ғоялар ва таклифлар амалий тусда муҳокама қилинди, бу ғоялар ва таклифларнинг асосини янги иттифоқ муносабатларини вужудга келтириш нияти ташкил этади. Янги Иттифоқ шартномасининг бу қоидалари бошқа иттифоқдош республикалар иштирокида ишлаб чиқилади, деб келишиб олинди.

Куннинг иккинчи ярмида Молдово ССР Олий Совети Раисининг ўринбосари В. С. Пушкаш билан республика Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари К. М. Оборокдан иборат Молдово ССР Олий Советининг вакиллари билан учрашув бўлди.

(ТАСС).

БИРИНЧИ ҚЎНҒИРОҚ ЯҚИН

— «Алифбе»нинг чиройли безатилганини қаранг.

— «Ўзбек тили» дарслиги ҳам ундан қолишмайди.

— Барча дарсликлар шундай, кўриб ҳавасингиз келади.

Янги ўқув йили арафасида мактаб кутубхоналарида, ўқувчилар давраларида шундай баҳслар бўлаётганлиги бежиз эмас. Ўзбекистон жумҳурияти Матбуот давлат комитетининг «Ўқитувчи» нашриёти жамоаси мактаб дарсликлари нашр этиш режасини ошириб адо этди. Жумҳурият мактаблари ва қўшни жумҳуриятларга 88 номдаги 19 миллиондан ортиқ китоб жўнатилди. Уларнинг орасида янги дарсликлар ҳам бор. Бошланғич синфлар ўқувчилари илк бор дарсликларнинг рангли тўпламларини оладилар.

Шунга қарамай бу йил нашриёт учун оғир йиллардан бири бўлди. Қоғознинг камёблиги, босмахона дастгоҳларининг эскирганлиги панд берди. Лекин улар халқ депутатларининг буюртмаларини аниқ бажаришга эришдилар. Бунинг учун муҳаррирлар таркиби ишини тўғри йўлга қўя билдилар.

«Ўқитувчи» нашриёти бугунги кунда мамлакатимиздаги йирик ўқув педагогик нашриётлардан биридир. Улар шу кунларда келгуси йил чиқадиган дарсликларни 1 январгача чоп этишга киришганлар.

Суратда: нашриёт ходимлари янги китобларни кўздан кечирмоқдалар.

Р. ШАГАЕВ сурати (ЎзТАГ).

• *Эзгу анъаналаримиз*

ТЕГИРМОНДА УН ТОРТИБ

Қишлоқларда ун танқислиги мавжуд. Новвойхоналар мунтазам ишламайди, пиширилаётган ноннинг сифати талабга жавоб бермайди. Айни вақтда бировга тегирмон унидан нон пиширдим десангиз, сизга ишонмаслиги турган гап.

— Ўзимизнинг буғдойдан тегирмонда ун тортиб, нон пишириш одамларга маъқул тушяпти, — дейди Нурота шаҳар Нурота маҳалласи комитетининг раиси Баҳодир Сафаров. — Таъми нони Осиё билан менгзагули.

Нурота — вилоят марказидан 200 километр узоқликда жойлашган. Тайёр унни шунча жойга ташиб келтиришнинг ўзи — катта харажат. Кейин қанча электр энергияси керак. Агар шу ернинг ўзида етиштирилган дондан ун қилинса-чи? Ваҳолонки, бунинг учун йирик каналлару, кескир шамоллар шарт эмас экан. Нуроталиклар шаҳардан оқиб ўтувчи ариқдан фойдаланишди.

— Хонадонларда сақланиб қолган тегирмон тошлари топилди, — дея сўзини давом эттирди Баҳодир ака. — Ариқлар бўйига тегирмон ўрнатдик. Ҳаммаси ҳашар йўли билан бўлди.

Айтгандай, бу ердагилар хизмат ҳақини ҳам келишиб олишди: бир халта ундан икки килограмм. Тўғри, меҳнат унумдорлигини юқори деб бўлмайди — бир ярим соатда 50 килограмм ун тайёрланади. Аммо унинг сифатига, энг муҳими, кам харажат эвазига тайёрланаётганлигига ҳамма тан беряпти. Шунинг учун ҳам нуроталиклар шаҳардаги 30 та маҳалланинг ҳар бирида ана шундай тегирмон қуришни режалаштиришган. Бундай эзгу ҳаракат вилоятнинг Нарпай, Иштихон районларида ҳам кенг қулоч ёймоқда.

Ф. ТОШЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ТАШРИФ ТУГАДИ

Ўзбекистон ССР Олий Советининг таклифига биноан республикамизга келган Тунис парламент делегациясининг Ўзбекистонга ташрифи ниҳоясига етди. Делегацияга депутатлар палатасининг сиёсий масалалар ва ташқи иқтисодий алоқалар комиссияси аъзоси, «Демократик конституцион бирлашма» сиёсий партиясининг котиби, «Тунис — СССР» жамиятининг вице-президенти Муҳаммад Бин Соад бошчилик қилди. Туниснинг СССРдаги элчиси Аҳмад Абдерrауф Унайес меҳмонларга ҳамроҳ бўлди.

Делегация Ўзбекистон ССР Олий Советида қабул қилинди. Тунис парламент аъзолари ва республика Олий Совети депутатлари ўртасида пахтани қайта ишлаш, қўшма корхоналар ташкил этиш, қадимий қўлёзмаларни ўрганиш соҳасида Ўзбекистон билан Тунис ўртасида ўзаро фойдали алоқаларни ривожлантириш истиқболлари тўғрисида, иккала томонни қизиқтирувчи бошқа масалалар юзасидан фикрлашув бўлиб ўтди.

Делегация аъзолари Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диния бошқармасида, Чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа Ўзбекистон жамиятида бўлдилар. Саноат корхоналарига, хўжаликларга бордилар, Ўзбекистон пойтахтининг диққатга сазовор жойларини кўздан кечирдилар.

Тунис парламентининг аъзолари Самарқандга сафар қилдилар.

7 август куни меҳмонлар Москвага жўнаб кетдилар.

(ЎзТАГ).

• *Диққат: янгилик!*

ЎҚУВЧИЛАРГА СТИПЕНДИЯ

Жумҳурият матбуотида олий ўқув юртларининг талабаларига машҳур олимлар номидаги стипендиялар таъсис этилганлиги ҳақида хабар қилинган эди. СССР илмий ва инженерлик жамиятлари уюшмаси Ўзбекистон жумҳурият бошқаруви истеъдодли ёшлар ўқиши ва турмушини яхшилаш борасидаги ғамхўрликни давом эттирмоқда. Эндиликда ўрта мактабларнинг 10- ва 11-синфларида ўқийдиган иқтидорли ўғил-қизлар учун стипендия ажратилади. Бу янгилик ҳақида редакциямизга Ўзбекистон ССР ФА вице-президенти Т. РАШИДОВ хабар қилди.

Янгилик ҳақида батафсилроқ билиш учун илмий ва инженерлик жамиятлари жумҳурият бошқарувида бўлдик. Бошқарувнинг масъул котиби Д. Исматуллаев Ўзбекистоннинг фан ва техника соҳасидаги келгуси тараққиётини ҳозирдаёқ белгилашдек улуғ ва хайрли ишга ҳисса қўшиш олим ва инженерларнинг ватанпарварлик бурчи эканлигини таъкидлади.

— Ўқувчилар учун стипендия маблағининг манбаи ҳақида сўзлаб берсангиз?

— Илмий ва инженерлик жамиятлари ўз фаолиятларини иқтисодий ислоҳот, яъни хўжалик ҳисоби ва ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш асосида қайта қурмоқдалар. Фан-техника мутахассислари ихтирочилик ва рационализаторлик таклифларини амалиётда жорий этиш учун корхона ва ташкилотлар билан хўжалик шартномаси тузишяпти. Янги техника ва технология асосида ишлаб чиқариш жараёнларини такомиллаштиришга бераётган ёрдамимиз ҳам ҳар икки томонга катта наф келтирмоқда. Шу йўсинда йиғилаётган маблағлардан оқилона фойдаланиш жамиятларимиз жумҳурият бошқаруви президиумининг доимий диққат марказида турибди.

Инқилобий қайта қуриш жумҳуриятимизда энди ҳақиқий йўналишга эга бўлмоқда. Келажак ҳақида ғамхўрлик қилмайдиган жамият ҳеч қачон ривожлана олмайди. Мен бу ўринда Ўзбекистон Коммунистик партияси XXII съезди таълим-тарбияни тубдан яхшилаш соҳасида олдимизга қўйган вазифалар ва жумҳуриятимиз Президентининг тегишли Фармонларини назарда тутяпман.

Ана шулардан келиб чиқиб, жумҳурият мактаб ўқувчилари учун илмий ва инженерлик жамиятлари уюшмаси Ўзбекистон бошқарувининг стипендияларини таъсис этиш ҳақида қарор қилинди.

— Унинг миқдори қанча? Ўн минглаб юқори синф ўқувчилари орасидан бу имтиёз соҳибларини қандай аниқлаб оласизлар?

— Стипендия ойига 25 сўм миқдорида белгиланди. Унинг бўлажак эгаларини уюшмамизнинг вилоят бошқарувлари тегишли халқ таълими бўлимлари билан биргаликда тузган комиссиялар 10- ва 11-синфларнинг аълочи ўқувчилари орасидан саралаш йўли билан аниқлайди. Бунда кам даромадли оилаларда тарбияланаётган энг иқтидорли, истеъдоди ярқ этган умидли йигит-қизларга алоҳида эътибор бериш зарурлиги уқтирилди. Уларга янги ўқув йилида 120 та (ҳар вилоятда 10 тадан) стипендия берилади.

Илмий ва инженерлик жамиятлари уюшмасининг жумҳурият бошқаруви ушбу хайрли тадбирни амалга оширар экан, номзодларни танлашда ўта холислик кўрсатади ва ижтимоий адолат йўлидан боради. Вилоятларда ана шу мақсадда тузиладиган комиссиялар стипендия тўғри тўланиши ва стипендиаторларнинг ўзлаштиришини доимий назорат қилиб, уларни ўрта умумий таълим мактабини тамомлаганларидан сўнг танлаган ихтисоси бўйича олий ўқув юртларига тавсия этадилар.

А. АБДУБАННОПОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

Дунё овози

ЖАЗО ЧОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДАГИ МАСАЛА

Хавфсизлик Кенгаши маслаҳатлашув ўтказди. Маслаҳатлашув чоғида Ироқнинг Қувайтга қуролли бостириб кириши муносабати билан унга қарши халқаро жазо чораларини қўлланиш тўғрисидаги масала кўриб чиқилди.

Халқаро тинчлик ва хавфсизликни сақлаб туриш учун масъул бўлган БМТнинг мана шу муҳим органи аъзолари диққат эътиборни АҚШ делегацияси таклиф этган резолюция лойиҳасига қаратдилар, унда Ироққа қарши халқаро ҳамжамият қаттиқ иқтисодий чора кўриши кўзда тутилади. Муҳокама қилинаётган чоралар орасида Ироқ ва Қувайтдан молларни келтиришни тақиқлаб қўйиш, ана шу икки мамлакатга ҳар қандай моллар ёки маҳсулотларни киритишни тақиқлаб қўйиш, шунингдек бирор молиявий ёрдам беришни тақиқлаш каби чоралар бор. Ана шу жазо чоралари амалга оширилишини кузатиб туриш учун Хавфсизлик Кенгашининг махсус комитетини тузиш кўзда тутилади.

ЧЕЙНИ САФАРИДАН МАҚСАД

АҚШ мудофаа министри Ричард Чейни Саудия Арабистонига сафарга жўнаб кетди.

Си-Би-Эс телекомпаниясининг хабар қилишича, президент Буш Ироқ қўшинларининг Қувайтга бостириб кириши натижасида юз берган кескин вазият муносабати билан мудофаа министрининг ушбу сафари тўғрисида қарор қабул қилган.

«Ҳукумат назорати остидаги Ироқ телевидениеси гўё ватанига қайтаётган қўшинлар тасвирланган кадрларни кўрсатди, — деб хабар қилди Си-Би-Эснинг Пентагон ҳузуридаги мухбири Дэвид Мартин ўз репортажида. — Бироқ Америка разведка маҳкамалари қўшинларнинг қайси йўналишда ҳаракат қилаётганликлари — шимолга—Ироқ томонгами ёки жанубга—Саудия нефть конлари томонигами, равшан эмас, деб ҳисобламоқдалар, Саудия нефть конларининг эгаллаб олиниши сўзсиз равишда АҚШ билан ҳарбий можарога олиб борган бўлур эди.

Президент Бушнинг Саудия Арабистонига Ироқ агрессиясига йўл қўймаслик имкониятлари жуда чекланган, чунки саудияликлар ўз базаларига Америка ҳарбийларининг киришига йўл қўймадилар. Шу сабабли президент мудофаа министри Ричард Чэйнини у ердаги базаларга Америка қўшинлари киритилишига саудияликларни кўндиришга уриниб кўриш учун Саудия Арабистонига сафарга жўнатди.

УРИНИШЛАР БАРБОД БЎЛДИ

Шри Ланка ҳукумат қўшинлари «Тамил илама» (ТОТИ) озодлик йўлбарслари тўдаларидаги жангариларнинг Жафна шаҳри қалъасини эгаллашга уринишларини барбод қилдилар.

ЮНИ ахборот агентлигининг таъкидлашича, ҳукумат Жафна шаҳрини бетараф зона деб эълон қилишни таклиф этгандан сўнг бир неча кун ўтгач, Тамил жангарилари қалъага ҳужумни бошлаганлар.

13 та сиёсий партиянинг Коломбода эълон қилинган баёнотида ҳукумат қўшинлари билан ТОТИ ўртасидаги уруш ҳаракатлари натижасида икки ой ичидаёқ минглаб тинч аҳоли қурбон бўлганлиги таъкидланади. Ҳужжатда «йўлбарслар» мусулмонлар ва сингалларни кўплаб ўлдираётганлиги муносабати билан ташвиш билдирилади.

ҚИРОЛ ДАЪВАТИ

Жанубий Осиё мамлакатлари ҳарбий харажатларни камайтириш ва бўшаб қолган ресурслардан тараққиёт эҳтиёжлари учун фойдаланиш имкониятларини жиддий равишда кўриб чиқишлари керак.

Непал қироли Бирендра Ҳималайдаги қироллликка уч кунлик расмий ташриф билан келган Ҳиндистон ташқи ишлар министри И. К. Гужрал билан Катманду шаҳрида бўлиб ўтган учрашувда шу ҳақда гапирди. Қирол Ҳиндистон бундан буён ҳам Жанубий Осиё регионал ҳамкорлиги уюшмаси доирасида ҳамкорликни ривожлантиришга бутун чоралар билан ёрдам беради, деб умид билдирди.

Ҳиндистон—Непал музокаралари натижасида муҳим аҳдномаларга эришилди. Жумладан, томонлар Уттар—Прадеш штатидаги туташ чегара районида яна учта назорат қилиб ўтказиш пункти очиш мажбуриятини олдилар. Деҳли билан Катманду Ҳиндистоннинг чегара шаҳарларини Непалнинг марказий районлари билан боғлайдиган учта темир йўл қуришда ҳамкорлик қилишга келишдилар.

(ТАСС).

• Иқтисодий мустақиллик—сиёсий мустақилликнинг асоси

БОЗОР ИҚТИСОДИЁТИ

Унга ўтиш пухта тайёргарликни тақозо этади

Кейинги пайтда бозор механизми ва бозор иқтисодиётига эътибор кучаймоқда. Бозор иқтисодиёти шундай аҳамият касб этмоқдаки, унинг муваффақияти ижтимоий-иқтисодий муаммоларни, аввало иқтисодийислоҳот тақдирини ҳал қилиши керак.

Иқтисодиётимиз тарихида фақат янги иқтисодий сиёсат (НЭП) давридагина бозор муносабатларида бироз ёруғлик пайдо бўлди. Ундан кейин эса ҳақиқий бозорга фақат тўсқинлик қилиб келинди. Бозор механизми маъмурий-буйруқбозлик усулига зид келганлиги сабабли тўсиқликка дуч келган. Бу системага нисбатан қўрқув ҳукм суриб, уни асосан нима учундир капитализм билан боғлаб келар эдик.

Бозор иқтисодиётининг хосияти нимада? Умуман бозор истеъмолчи ва ишлаб чиқарувчилар ўртасидаги, сотувчи ва харидорлар ўртасидаги муносабатларни мужассамлаштирувчи ҳолатдир. Шунинг учун ҳам у аввало товар—пул муомалалари йиғиндисидир. У товар ишлаб чиқариш ва муомаласи қонунлари асосида ҳаракат қилади. Бозор билан унинг таклиф, талаб, баҳо, конъюктура, тенглик каби категориялари — яъни бошқарувнинг бозорча усул ва услублари мавжуддир.

Бозор эркин ва демократик иқтисодиётни талаб қилади ва ўз моҳияти билан маъмурий буйруқбозлик услубига қарши. Чунки эркин иқтисодиётгина ишлаб чиқарувчини ташаббускорлик билан меҳнат қилишга ундайди.

Ишловчининг ўз меҳнатига нисбатан қизиқмаслиги кўзланган натижани бермайди. Чунки, унинг меҳнати расмий характерда бўлиб, бевосита шахсий даромадига боғлиқ эмас. Шунга кўра меҳнат интизоми бузилади, хўжасизлик юз беради, харажатлар ортиб бораверади ва умуман маҳсулот ишлаб чиқариш билан истеъмол ўртасидаги узилиш кучайиб бораверади. Шу вақтгача биз бу муаммони маъмурий-партиявий, ғоявий йўллар билан ҳал қилишга уриниб, моддий ва маънавий манфаатдорликни унутиб қўйдик. Ривож топган ва юқори даражада тараққий этаётган мамлакатлар тажрибаси кўрсатиб турибдики, ишлаб чиқаришни инсон манфаатига буйсундиришда, ишловчининг ўз меҳнатига бўлган қизиқишини кучайтириш ва натижада юқори турмуш даражасига эришишда бозор иқтисодиёти жуда қўл келади.

Бозор системаси илмий планлаштириш билан биргаликда халқ хўжалигидаги баланслиликни таъминлаш, истеъмол ҳукмронлигини таъминлаш хусусиятига ҳам эга.

Халқаро, миллий, мол турлари каби бозорлар мавжуд бўлиб, булар бир-бирлари билан боғлиқ ва умуман иқтисодиётни ривожлантиришда улар бир-бирларини тўлдириб боради. Бозор мол истеъмоли талаби асосида уларнинг турларини кўпайтириш, сифатини оширишга қаратилган рақобат кураши асосида ишлаб чиқаришни ҳар томонлама инсон манфаати йўлида тараққий этишга ундайди. Шунинг учун ҳам бозор хўжалик юритишда, меҳнат қилишда ва маҳсулот ишлаб чиқаришда ҳар бир товар ишлаб чиқарувчи ва сотувчининг жавобгарлигини, масъулиятини кучайтиради. Бозор ишлаб чиқаришдаги масъулиятсизликни қатъий рад қилади.

Ҳозиргача «фаолият» кўрсатаётган миллионлаб одамлар банд бўлган ҳамда жамиятимизга қимматга тушаётган маъмурий бошқарма, ташкилотлар, текширувчи аппаратлар бозор иқтисодиёти тараққий этганда кераксиз бўлади. Чунки бу ишлар бозор механизми таъсирида объектив равишда амалга ошади.

Бозор системасининг кучга киришидаги энг катта тўсиқ кучли давлат монополияси, давлат мулки ҳукмронлиги ва буларга асосланган маъмурий-бюрократик қўмондонлик усули бўлиб, бевосита ишловчилар, корхоналар, маъмурий-территориал бўлинишларнинг иқтисодий-ижтимоий тараққиётдаги ҳуқуқсизлиги ва катта-катта чегараланишларнинг мавжудлигидир. Шунинг учун ҳам бу соҳадаги энг муҳим вазифа хўжалик юритишдаги тўла эркинликни таъминлашдир.

Аввало мулкчиликнинг шундай шаклларини барпо этиш зарурки, унинг оқибатида хўжалик эгаси тўла соҳиблик ҳуқуқига, меҳнат унумдорлигини оширишда эркин ҳаракат қилиш шароитига эга бўлиши зарур. Бунинг учун биринчи навбатда ишлаб чиқариш воситалари савдоси авж олмоғи керак. Чунки хўжалик эгаси аввало меҳнат воситалари тўла ўзиники эканлиги ва узоқни кўзлаб иш тутмоғи мумкинлигига ишонч ҳосил қилиши зарур. Шунинг учун ер ҳам сотилиб ва буни давлатнинг ўзи амалга ошириши керак.

Биржалар ташкил этиш, ярмаркаларни авж олдириш бу соҳадаги фойдали ишлар ҳисобланади. Пул бозорини ҳам расмийлаштириш зарур. Ахир у яширин равишда мавжудку. Маълумотларга кўра мамлакатимизда 350—400 миллиард сўмлик ишлаб чиқариш воситалари ишлатилмай ётибди. Айни вақтда буларнинг танқислиги авжига чиққан. Бозор бу масалани тезроқ ечиб бериши мумкин эди.

Давлат монополиясининг хўжалик юритишдаги ҳаддан ташқари марказлашуви ишлаб чиқаришнинг истеъмол устидан бўлган ҳукмронлигини ўрнатиб, ҳосил қилинганини истеъмол қил, деган қоидага буйсундиради. Аслида эса ишлаб чиқариш талаб асосида уюштирилиши керак. Шундагина истеъмолчининг манфаати таъминланади. Буни бозоргина амалга ошириши мумкин. Йирик давлат ишлаб чиқариши ўрнига майда хўжаликлар миқдорини ошириш маъқул бўлиб, булар камида 60—70 фоизни ташкил этиши керак. Бу кооперативлар, ижара хўжаликлари, якка қолдаги меҳнат, касаначилик кабилардир. Истеъмол манфаати шуни талаб қилади.

Хўжалик юритишдаги эркинлик мустақиллик даражасига боғлиқдир. Кўпинча бу соҳадаги ҳуқуқийлик муаммосини ҳал қилишда бошқарув вазифаларини марказдан республикалар ва маҳаллий ташкилотлар ихтиёрига, хўжаликни бошқариш ҳуқуқини маҳаллий Советларга бериш ва умуман партия, давлат, хўжалик ҳуқуқларини Советларга топшириш тўғрисида кўп гапирамиз. Хўжалик соҳасидаги масалаларни ҳал қилишда маҳаллийлик принципи тўғри. Лекин нима учун хўжалик устидан албатта қандайдир ташкилот ҳукмронлик қилиши керак? Ахир ҳар бир хўжалик ўз ишини ўзи белгилаши, иш шароитини ташкил этиши кераккку. Демак, бу соҳада тўла мустақиллик талаб қилинади ва уни фақат бозор бошқариши мумкин. Бу, албатта, министрликлар, комитет, бошқармалар хўжалик вазифаларининг қисқаришига олиб келади. Бозор шароитида хўжалик министрликларининг зарурати қолмайди. Баъзи тармоқларда эса министрлик вазифасини акцияли жамиятлар бажариши мумкин.

Бозор механизмининг самарали қўлланиши учун товар ишлаб чиқарувчи ва хўжалик юритувчиларга ишонч, таваккалчилик ва дадиллик, соҳибкорлик хусусиятларини сингдириш зарур, бу соҳада ҳар қандай чегаралаш, ҳаракат доирасини қисқартириш мақсадга мувофиқ эмасдир.

Бозор системаси хўжалик ҳисоби, унинг регион, жумҳурият, корхона хилларига нисбатан ўз талабига эгадир. Масалан, жумҳурият хўжалик ҳисобини олсак, бу бозорни заифлаштиради, чегаралайди. Аслида хўжалик муносабатлари жумҳуриятлар ўртасидаги келишув (шартнома)лар асосида бўлиб, тақиқлаш методи инкор қилинади. Чунки моддий неъматлар ҳаракати ва уларни айирбошлаш учун кенг шароит туғдирилиши талаб қилинади.

Бозор учун иқтисоддаги сиёсатбозлик, ғоявийликдан қутулиш аҳамиятлидир. Бунинг учун жумҳуриятимиз иқтисодиётидаги ҳолатни мисол қилиб олиш мумкин. Айтайлик, пахтачилик ҳозирги аҳволга тушиб қолишининг асосий сабаби шу касалликдандир. Унинг иқтисодий самарадорлигини асос қилиб олиш ўрнига сиёсатбозлик ва ғоявийликни кучайтираверганмиз.

Бошқа соҳаларда ҳам «жамият учун», «биродарлик учун» шиорлари асосида иш тутиб, ўзимизнинг манфаатимизни эътиборга олмаганмиз. Эртапишар сабзавот, меваларга ўзимизда талаб катталигига қарамай «ватанпарварлик» қиламиз. Пировардида бундан на ўзимизга, на биродарларимизга фойда бор. Агар бундай ҳаракатлар объектив иқтисодий талаблар асосида, бозор механизми орқали амалга оширилганда юқори самарага эришардик.

Бозор иқтисодиётига тўла ўтиш кечиктириб бўлмайдиган талабдир. Чунки, бусиз кўнгилсиз ҳолатлар кучаймоқда. Бу аввало аҳоли турмуш даражасига салбий таъсир этмоқда ва жамиятимизда беқарорликни кучайтирмоқда. Аввало, бошланғич даврда бозор, айниқса, ўзининг нарх-наво механизми орқали жиддий қийинчиликларни юзага келтириши мумкин. Шунга кўра олдинни кўра билиш ва зарурий чораларни ўз вақтида қўллай билиш зарур Бозор иқтисодиётида давлатнинг, бошқарувнинг иқтисодий усулларни тўғри қўллай билиши ва нуқсонли томонларни чегаралай олиши аҳамиятлидир.

Бозор иқтисодиёти халқ хўжалигини, айниқса, ишлаб чиқариш структурасини ўзгартиришга олиб келади.

Ўзбекистонда халқ истеъмоли моллари ҳажмининг ярмидан кўпроғи четдан келтирилади. Бунинг, айниқса, озиқ-овқатдаги таъсири кучлидир. Саноат молларини олсак, истеъмол учун зарурлари бизда ишлаб чиқарилмайди. Бу аввало техника моллари, қурилиш материаллари, уй-рўзғор буюмлари, кийим-кечакка таалуқлидир. Ички бозорни таъминлаш учун мавжуд иқтисодий имкониятлардан оқилона фойдаланиш, иттифоқ ва иттифоқдош жумҳуриятлар бозорида самарали қатнашиш ҳал қилувчи аҳамият касб этади.

Бу борада жумҳуриятимиз ишлаб чиқаришида хом ашёвий йўналишнинг олдини олиб, тайёр маҳсулот етиштиришга ўтиш ҳаракати ва бу соҳадаги зарур тадбир-чораларни қўллаш жуда тўғри йўлдир.

Албатта, бу жуда муҳим ва мураккаб вазифадир. Масалан, пахтачиликка нисбатан жумҳуриятимиз эркинликни қўлга киритгани билан, бари бир бирданига катта ўзгаришларни кутиш қийин. Чунки, пахта етиштиришни қисқартириб, ўрнига бошқа тармоқларни кенгайтириш учун катта ишларни амалга ошириш керак. Чорвачилик, мевачилик, сабзавот маҳсулотларини сақлаш, харид қилиш, қайта ишлаш ва умуман бу тармоқларни кенгайтириш учун барча зарур асосларни яратиш керак.

Жумҳуриятимиз учун ташқи бозор фаолиятини кучайтириш иқтисодиётни замонавий ҳолатга келтиришда катта роль ўйнайди. Аввало, бу катта иқтисодий наф келтирса, сўнгра халқаро меҳнат тақсимотига қўшилиш имконини туғдиради. Бу замонавий илғор техника-технология ҳамда меҳнатни ташкил этиш усулларидан фойдаланиш ва уларни қўллаш учун йўл очади. Ташқи бозорга чиқиш Иттифоқ воситачилиги орқали эмас, балки бевосита қатнашиш орқалигина кутилган самара бериши мумкин. Зотан жумҳуриятимиз кенг миқёсда бевосита ташқи бозорда фаол иштирок этиши учун катта моддий ва иқтисодий имкониятларга эгадир.

Ижтимоий-иқтисодий тараққиётда бозор механизмидан тўла фойдаланиш мустақиллик даражасига боғлиқдир. Жумҳуриятимиз эркин, демократик иқтисодиётни тузиш учун мустақилликка эришиш соҳасида жуда катта ҳуқуқларни амалий равишда қўлга киритиши керак. Ҳозиргача бу соҳада сезиларли ўзгариш йўқ. Чунки, давлат плани, давлат буюртмаси, Иттифоқ бўйича меҳнат тақсимоти, Иттифоқ ҳуқуқи каби сабаблар туфайли иқтисодиётимизнинг асосий томонлари жумҳурият ихтиёрида эмасдир.

Бозор системасига тўла ўтиш катта тайёргарликни талаб қилади ва бу стихияли ҳолат бўлмаслиги керак. Бунинг учун комплекс тадбирларни ўз ичига олган, юз бериши мумкин бўлган тасодифий ҳолатларни ҳисобга олган мустақил дастур асосида иш кўриш маъқулдир.

М. РАСУЛОВ,
иқтисод фанлари доктори, профессор.

ФАРҒОНА ВИЛОЯТИ. Бағдод ноҳиясидаги «Ленинград» жамоа хўжалиги чорвадорлари қишловга пухта ҳозирлик кўришмоқда. Бу ерда махсус озуқачилик бригадаси ташкил қилинган. Бригада аъзолари айни кунларда мўл беда ва бошқа озуқа экинлари йиғиштириб олмоқдалар. Уларни тезда қишлов жойларига элтиб саранжомламоқдалар. Жамоага Абдумуҳтор Нурматов моҳирлик билан раҳбарлик қилаётир.

Суратларда: 1. Бригада аъзоларидан бир гуруҳи. 2. Озуқа фермага жўнатилмоқда.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

НОМИ АБАДИЙЛАШТИРИЛСА

Ўтмишдан қолган ноёб ёдгорликларни таъмирлаш, қайта тиклашда Самарқанд меъморларининг ҳиссаси беқиёс. Жумладан, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими, марҳум Иброҳим Шермуҳамедов яратган нафис ганчин деворлар бугунги кунда кўпгина биноларни безаб турибди. Санъаткор қайтадан жило берган Шоҳизинда ансамблидаги Қозизода Румий ва Қусам ибн Аббос мақбаралари, Улуғбек, Шердор мадрасаси Тошкентдаги Кўкалдош мадрасаси, Бухородаги Бароқхон мадрасаси безаклари, ниҳоят, Самарқандни сайқаллатиб турган Тиллақори мадрасаси катта гумбази ва меҳроби, юлдузли муқарнаслари, айниқса, нафислиги билан кишини ўзига ром қилади.

Бугунги кунда устоз касбини бир қатор шогирдлари — таниқли темирчи ва ганчкор усталар Ражаб Юсупов, Шамси Сайфиев, Пўлат Усмонов, Саидали Мирзаев, Ҳожи Жамолов, Неъмат Ермуҳамедов, Даврон Болтаев, ўғиллари Мирзо ва Алишер Шермуҳамедовлар давом эттиришмоқда. Яқинда Ўзбекистон Рассомлар уюшмаси бадиий жамғарма қошидаги «Усто» бирлашмаси Самарқанд зонал устахонаси томонидан санъаткор яшаб ижод этган Жиззах кўчаси 21-уй деворига устоз номи битилган мармар лавҳа ўрнатилди.

Бизнинг истагимиз шуки, устоз яшаган ана шу кўча унинг номи билан аталса.

Э. ШАМСИЕВ,
Ш. МЎМИНОВ,
«Меъмор» кооперативининг ишчилари.

ДАЛАЛАРДАН ДАРАКЛАР

СУРХОНДАРЁ. Денов ноҳиясидаги «Хазарбоғ» жамоа хўжалигининг Сайфиддин Абдуллаев бошлиқ бўлими бу йил 608 гектар майдонда ғўза ўстирмоқда. Уларнинг нияти — ҳар гектар ердан 40 центнердан ҳосил олиш. Ғўзаларнинг бугунги ривожи бу марра албатта эгалланишидан далолат бериб турибди.

Т. ШАРИПОВ.

* * *

САМАРҚАНД. Большевик ноҳиясидаги «Партия XIX конференцияси» номли колхознинг Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Бойтўра Кўмаков бошлиқ бригадаси аъзолари ғўзаларнинг дуркин ўсишини таъминламоқдалар. Айниқса, шарбат усулида суғориш яхши самара бераётир. Шунинг учун ҳам ҳар бир туп ғўзада 7-8 тадан кўсак вужудга келди.

Р. МУҲАММАДИЕВА.

* * *

НАМАНГАН. Задарё районидаги «Гигант» колхози деҳқонлари «Асад — экинингни ясат» деган нақлга амал қилиб, август ойида ғўзаларни меҳр билан парваришламоқдалар. Ўсишдан орқада қолган ғўзалар ҳам аввалги ғўзаларга етказиб олинмоқда. Ҳосил тугунчалари тобора кўпайиб боришига шароит яратилмоқда.

Т. ТОШПЎЛАТОВ.

* * *

БУХОРО. Ғиждувон ноҳиясидаги «Коммунизм» жамоа хўжалигининг Фаттоҳ Ҳамроев бошлиқ бригадаси аъзолари ҳар гектар ердан 35 центнердан ҳосил етиштиришга аҳд қилишган. Шу сабабли ғўзаларни вақтида культивация қилиб, сувга қондириб, кунда бир яшнатишмоқда. Деҳқон меҳрига қонган ғўзалар кундан-кунга авж олиб, кўсаклар сони кўпайиб бормоқда.

Л. АҲАДОВА.

* * *

Шунингдек, деҳқонларимизнинг бугунги долзарб ишлари ҳақида наманганлик **Р. Худойбердиев, С. Кўчқоров,** самарқандлик **Я. Нуриддинов,** сирдарёлик **Ю. Абдуалимов,** жиззахлик **А. Эргашев,** фарғоналик **М. Мирзаев,** қашқадарёлик **Т. Назаров** ва бошқалар ҳам қизиқарли хат-хабарлар йўллашган.

ВЕТЕРИНАРИЯ ХИЗМАТИ

У пойтахт аҳолисига қандай хизмат кўрсатяпти?

Пойтахтнинг Куйбишев районидаги ветеринария шифохонаси ходимлари олиб бораётган ишлар диққатга сазовар. Район бўйича аҳолида 600 дан кўпроқ қорамол, 550-600 та қўй-эчки ва бошқа уй ҳайвонлари бор. Район ветеринария ходимларининг ғайрати туфайли ана шу жониворлар ҳамиша соғлом.

Умуман жумҳуриятимиз пойтахти — Тошкент шаҳридаги 10 та районда ана шундай ветеринария шифохоналари мавжуд. Зеро, халқимизнинг гўшт, сут, тухум, жун ва бошқа маҳсулотларга бўлган эҳтиёжини қондиришда улар қўшаётган ҳисса катта.

Бугунги кунда Тошкент шаҳри аҳолиси қарамоғида ўрта ҳисоб билан 8 мингдан ортиқ қорамол, 10 мингдан зиёд қўй-эчки, 50—60 мингдан зиёд парранда, 250—300 бош от, 200—300 бош чўчқа, 10 мингдан зиёд қуён, 10 мингга яқин асалари оиласи ва бошқа жониворлар бор.

Тошкент шаҳар ветеринария станцияси юқори малакали ва тажрибали шифокорлар билан таъминланган. Улар уй ҳайвонлари орасида тарқаладиган касалликларнинг олдини олиш учун ҳаракат қиладилар. Масалан, ветеринария ходимлари уйма-уй юриб, ҳайвонларни эмлаш ишларини олиб борадилар. Улардан қон олиб, бруцеллёз, сил касалликларини аниқлайдилар ва ўз вақтида даволаш чораларини кўрадилар.

— Аҳоли қўлидаги чорва моллари Киров районида ҳам кўпайиб бормоқда, — дейди шу район ветеринария шифохонаси мудири Борис Князков. — Ҳозирги пайтда районимиз аҳолисида 400 бошдан зиёд қорамол, 800 дан ортиқ қўй-эчки бор. Шифохонамизга ҳар куни юзлаб одамлар мурожаат қилишади. Лекин буларнинг ҳаммасига улгуришнинг иложи бўлмаяпти. Чунки бизда бор-йўғи олти нафар ходим ишлайди. Эндиликда ходимлар сонини кўпайтириш пайти келди. Дори-дармонлар ҳам етишмайди. Менимча мана шу муаммоларни тезда ҳал этиш зарур.

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, бундан 30 йиллар аввал аҳоли қўлидаги моллар сонини бир бошдан оширмаслик ҳақида буйруқ чиқарилганди. Шу сабабли ортиқча моллар мажбуран сўйиб юборилди. Ана шунинг натижасида шаҳарда боқилаётган чорва моллар сони кескин камайиб кетди. Бу ўз-ўзидан аҳолини гўшт маҳсулотлари билан таъминлашни мушкуллаштирди.

Бугунги кунда қайта қуриш эпкини туфайли халқимизга чорвачиликни кенг ривожлантириш учун имкониятлар яратиб берилди. Дўконларда концентратланган емлар сотилмоқда. Бу озуқалар асосан Улуғ Ватан уруши қатнашчиларига, ногиронларга, меҳнат ветеранларига ва кўп болали оилаларга берилмоқда. Эндиликда шаҳарда яшайдиган барча аҳолига ҳам ана шундай маҳсулотларни сотиш пайти келди.

Бу ўринда Ўзбекистон ССР Президентининг «Республика аҳолиси шахсий хўжалигидаги моллар ва паррандаларни ем-хашак билан таъминлаш ҳамда уларда чорвачилик маҳсулотини кўпайтириш тўғрисида»ги Фармони айни муддао бўлди.

Агар шу Фармонга кўра шаҳар аҳолиси ҳам мўл озуқа билан таъминланса кўнгилдагидек иш бўларди.

— Жумҳуриятимиз Президентининг бу Фармони шубҳасиз бизнинг зиммамизга катта вазифалар юклайди, — дейди Тошкент шаҳар уй ҳайвонлари касалликларига қарши курашиш станциясининг бошлиғи Убайдулла Комилов. — Ўз-ўзидан маълумки, озуқа кўпайса, чорва моллар боқувчилар сони ҳам кўпаяди. Шу сабабли барча районлардаги ветеринария хизмати ходимларининг масъулиятини янада ошириш талаб этилади. Илғор ветеринария врачларидан Фрунзе район участка ветеринария шифохонасининг мудири Муҳсин Ҳасанов, Чилонзордан Мелис Бекмирзаев, Акмал Икромов районидан Эрмат Турсунов, Сергели районидан Мирсолиҳ Ҳидоятов, ветеринария техникларидан Киров районидан Нина Сотолюк, Ҳамза районидан Комил Маҳмудов, Собир Раҳимов районидан Ҳасан Абдуллаев сингари ходимлар иш тажрибасини кенг ёйишимиз лозим.

Умуман, шаҳардаги барча районларда участка ветеринария шифохоналари шанба ва якшанба кунларидан ташқари ҳар куни эрталаб соат 9 дан 17 гача ишлайди. Бироқ чорва моллар кечқурун касалланиб қолса-чи? Унда Фрунзе райони участка ветеринария шифохонаси қошида ташкил этилган «Ветеринар» кооперативига мурожаат қилиниши мумкин.

Бироқ кейинги йилларда аҳоли қарамоғидаги чорва моллар кўпайиб бораётгани ветеринарлар олдига катта масъулият юкламоқда. Бу вазифаларни бажариш тобора оғирлашмоқда. Зеро, ҳар бир районда бор-йўғи 6 тадан ходим бўлгани ҳолда ҳамма молларга тўла-тўкис хизмат кўрсатишнинг иложи бўлмаяпти. Бунинг устига ветеринария хизмати давлат органи бўлиши зарур. Ҳозирги кунда бу ташкилот Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитетига қарашлидир. Бизнингча бу ташкилот бевосита Ўзбекистон ССР Министрлар Советига қарашли бўлиши керак.

Яна бир гап. Бугунги кунда ветеринария хизматига бўлган талаб-эътибор анча паст даражада. Шу сабабли кўпгина ветеринария шифохоналари эски, етарли қулайликларга эга бўлмаган биноларга жойлаштирилган. Масалан, Октябрь район участка ветеринария шифохонаси Бешёғоч кўчасидаги 143-уйда жойлашган эски масчит биносида фаолият кўрсатмоқда. Ленин райони участка ветеринария шифохонаси эса райондаги автодормехбаза биносига жойлаштирилган. Шуниси ҳам борки, шу шифохоналарда ремонт ишларини бажариш, уни қурилиш материаллари билан таъминлаш ўлда-жўлда. Мебель ва бошқа зарур анжомлар билан таъминлайдиган ташкилот ҳам йўқ. Эндигина Ленин, Акмал Икромов ва Сергели районлари участка ветеринария шифохоналарининг янги биноси қурилиши планлаштирилди. Агар яна турли-туман тўсиқлар пайдо бўлмаса, келгуси йили бу иш бошланса ажаб эмас.

Шифокорларда бир гап бор: касални даволашдан кўра унинг олдини олган маъқул. Тўғри, бунинг учун ветеринария хизмати ходимлари бирмунча ишларни амалга оширишмоқда. Бироқ ширали озуқалар етишмаслиги, яйловлар йўқлиги муносабати билан ҳайвонлар бир ерда боқилаверганидан ҳар хил касалликларга учрамоқда. Айниқса, минерал тузлар, витаминлар етишмаслигидан нормал ўсолмайди. Ўз-ўзидан савол туғилади: хўш, чорва мол эгаси турли витаминлар, дори-дармонларни қаердан олади? Албатта, Эскижўвадаги ветеринария дорихонасидан, деб жавоб берилиши турган гап. Хўш, дорихонада нима бор? Дорихонада эса аҳвол йилдан йилга ёмонлашмоқда. Катта шаҳарда бор-йўғи биттагина ветеринария дорихонаси бўлсаю, унда етарли витаминлар бўлмаса? Энг зарур «тетравит», «тривит» сингари витаминлар ҳам топилмайди.

Ҳатто, аҳвол шу даражага бориб етдики, бу ерда товар обороти йилдан-йилга камайиб бораётир. Масалан, ўтган йили 58 минг сўмлик дори-дармон сотилган эди. Бу йил эса бу кўрсаткич 48 минг сўмлик қилиб белгиланди, холос. Шу сабабли аҳоли чорва молларига дори-дармон топиш борасида анча мушкулликларга учрамоқда.

Бизнингча, «Зооветснаб» бирлашмаси бу борада ўз иш планига ўзгартиришлар киритиши зарур. Зеро, Тошкентдаги бир нечта бозорларда ветеринария дўконлари ташкил этилса, кўнгилдагидек иш бўларди. Фақат ташкил қилибгина қолмай, уларни етарли дори-дармонлар билан тўлдириб қўйиш зарур.

Хуллас, биз шаҳар ветеринария хизмати эришган ютуқлар ва кўпгина муаммолар ҳақида сўз юритдик. Энди уларни оқилона ҳал этиш тегишли ташкилотлар зиммасига ҳавола.

Ш. МИРҲАБИБОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

• Газетхон мулоҳаза билдиради

АНИҚ ВА ЛЎНДА БЎЛСИН

Китоб — билим манбаи. Шундай экан, ҳозирги дарсликларимизнинг аҳволи қандай? Олти ёшлилар учун 1988 йил нашр қилинган «Ўқиш китоби» (муаллифлари: Т. Ашрапова ва Н. Хотамов) бугунги кун талабига жавоб берадими? Тўғри, дарсликдан ўрин олган «Уч ўғил» (14-бет), «Дўстлик» (11 бет). «Она каклик» (40-бет), «Чиройли тулки» (43-бет), «Қурбақа ва чумоли» (137-бет) каби кўпгина ҳикоя, шеър ва топишмоқлар, мақол ва масаллар ҳаётни тўғри акс эттиришга, ўқувчиларда замонавий дунёқарашни шакллантиришга хизмат қилади.

Дарслик ўқувчи қалбига ҳаёт учун керакли кўп нарсаларни Ватанга муҳаббат, партияга садоқат, совет халқига ҳурмат, марксча-ленинча ғояларга комил ишонч уруғини сочади. Уларни байналмилал ва совет ватанпарварлиги руҳида тарбиялайди. Шунинг учун дарслик саҳифаларига киритилган материалнинг ҳар бир сатрини «элак-элак» қилиб, сўнгра китоб қатига киритган маъқул.

Лекин болаларнинг ёшига нисбатан «катта» материал ўқувчиларнинг саводхонлигини оширишга, оғзаки ҳамда ёзма нутқ малакаларини ривожлантиришга эмас, балки уларни саводсиз қилиб қўймайди деб ким кафолат бераолади. Мана, «Улуғ Октябрь социалистик революцияси» бўлимига киритилган А. Голубеванинг «Варақалар» ҳикояси». Асарда В. И. Лениннинг дўсти, сафдоши С. М. Киров инқилобий фаолиятини ўсмирлик давридаёқ бошлаганини Серёжа Костриков орқали ҳикоя қилинади.

«Совет Ватани учун курашда» бўлимидаги И. Богдановнинг «Жанговар дўстлик» ҳикоясини болаларга тушунтиришдан олдин взвод, радист, Рейхстаг, қуршов, тигр танки каби бир неча сўз ва ибораларни изоҳлаб бердим. Сўнгра асар мазмуни ҳақида суҳбатлашдим. Маълум бўлдики, асосий мазнунини ажратиб олишда ўқувчилар қийналдилар.

С. Йўлдошевнинг «Тўрт оғайни ботирлар» эртаги (191-бет)да ҳам «Бошқаларнинг ерини босиб олиб, еб турган нони, ичиб турган сутини ва ҳатто болаларнинг ўйинчоқ-қўғирчоғини тортиб олаверганн, шаҳар ва қишлоқларга бомба ташлаб ўт қўйгани, катта-ю, кичикни аямай ўлдираверганн учун уни фашист дейишаркан». Бундай узундан-узоқ жумлаларнинг кераги борми-кин?

Дарсликдаги текстлар ўқувчи учун аниқ ва лўнда бўлсагина зарур даражада илмий билим беради, уларни Ватанимиз ва халқимиз маданиятидан баҳраманд қилади, маънавий, жисмоний ва меҳнат кўникмаларини чиниқтиради. Аммо бундай лўнда фикрлар дарслик саҳифаларида сезилмайди.

Дарсликка элликка яқин таржима асарлар киритилган. Ундаги айрим текстлар ҳажм жиҳатдан катта. Сўзлари ҳам қийин.

Дарсликдан ўрин олган текстларнинг аксарияти бошланғич синфларнинг 3-синф «Ўқиш китоби»дан, айримлари 2-синф «Ўқиш китоби» (Ҳусанхўжаев ва Зуфарова)-дан ўзгартиришсиз айнан олинган. Бундай мисоллар кўп.

Эллик йилда эл, юз йилда юрт ўзгаради, деб бежиз айтмаган халқимиз. Йигирма икки йил аввал дарсликка киритган материалларни қайта-қайта эзиб ички қилмай, қайта қуриш шабадасида тобланган материаллар дарслик саҳифасидан ўрин оладиган вақт келмадимикан?

Хулоса қилиб айтганда дарслик, аввало, ўзига қўйиладиган педагогик талабларга жавоб бермоғи лозим. Зеро, уни ўқиган ёш авлодимиз билимдон ва саводхон бўлсин. Ақлий қобилияти ривожлансин.

Биз Т. Ашрапова ва Н. Ҳотамовларнинг 1988 йилда нашр қилинган «Ўқиш китоби» билан 1989—1990 йилни якунладик. Дарсликдаги кўп текстлар ўқувчилар ёшига мос эмаслиги сезилди. Янги 1990—1991 ўқув йилида учинчи синф ўқувчилари учун мос, саводхонлигига путур етмайдиган дарслик яратиладими ёки яна ўша «Ўқиш китоби» билим манбаимиз бўлиб қолаверадими?

Г. НИҒМОНОВА,
Калинин ноҳиясидаги 45-мактаб бошланғич синф методист ўқитувчиси.

Ойдин ҲОЖИЕВА,
Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати

Шоира ижодхонасида

ШАФФОФ БУЛОҚ

— Ойдин опа, бугунги кунда эл-юрт ташвишида, эртанги кунимиз истиқболи ҳақида қайғурмаётган кишини топиш қийин. Хотин-қизларимизнинг энёли вакиласи сифатида сизни нималар кўпроқ безовта қилади?

— Тирик жон борки, табиат унинг кўнглига ўз насли, зурёдининг ғамини солган. Курту қумурсқадан, парранда-ю даррандаларгача боласига ризқу рўз топишни, ўзини ҳимоя қилишни ўргатади, бешафқат ҳаётда нобуд бўлмаслик сирини сингдиради. Бу — табиатнинг ўзгармас қонуни. Мана шу қонунни инсон ўзгартириб юборди. Турли-туман . хаёлий режалар, фойдалар кетидан қувиб, ўз соғлиғига путур етказадиган иш усулларини ўйлаб чиқарди.

Ҳаёт деган буюк неъмат она учун машаққатга, уйқусиз тунларга айланди. Сут тиши тушмаган боласини уйга қамаб ишга кетадиган Оналар камми? Дастгоҳ тепасида тонг оттираётган ишчи аёллар-чи? Бундай меҳнатни тақиқловчи қарорлар бор. Лекин уни амалга оширадиган ҳам шу онанинг ўз болалари — оқ сутини эмиб улғайган раҳбар эмасми?

Меҳнат замирида маъмурлик ва гўзаллик омухта бўлсагина, одамни бахтиёр қилади. Тамакизорларда, канопзорларда на дурустроқ шароит бор, на инсон соғлиғини муҳофаза қилувчи тиббий анжомлар, махсус коржомалар... Шунданмасми, илиги пуч болалар, ҳар бий хизматга яроқсиз чигитдай ўғиллар...

Оила пудрати, деган усулни ҳам ўзимиз ўйлаб чиқардик. Бир йилда 1,5 та китоб ўқийдиган ўзбек боласини далага боғладик-қўйдик. Жумҳуриятимиз аҳолисининг 42 фоизини эса ўн тўрт ёшгача бўлган болалар ташкил этади. Уларга «Ёш мусаввир», «Ёш табиатшунос» деган янги жарилалар очиб бериб, кўпроқ илмга, табиатга боғласак, кўнглига гўзаллик, ҳалимлик, завқу шавқ туйғусини солсаккина, улар маънавий баркамол бўлиб ўсадилар.

Коммунистми, партиясизми, корхона раҳбарими, оддий ишчими, кимки халқ ҳимоясига бир дадил сўз айтса, уни қўллаб-қувватлаб, рағбатлантириш керак. Йўқса, қўли ишдан совийди. Ишдан кўнгли совиган, қўли совиганлар билан эса ҳеч нарсага эришиб бўлмайди. Маънавий, маданий бойликларимизни ботмонлаб йўқотдик, тўз-тўз қилдик. Энди уни заргардай мисқоллаб йиғишимиз, меъмордай ўз ўрнига қўйишимиз даркор.

Она дуоси

(ЎҒЛОННИ ҲАРБИЙГА КУЗАТАЁТГАНДА).

Одам Ато ҳимматидин сўрадим,
Сени жоним пардасига ўрадим,
Тўппичадай йўлга кирдинг сен қачон,
Камзилчангга жийда-бодом қурадим.

Тоза гулдай тарзи бўлсин йигитнинг,
Билаклари гурзи бўлсин йигитнинг,
Қаторинда нори бўлса — юрт омон,
Эл қўриқлаш фарзи бўлсин йигитнинг.

Тожимдаги олтин жиғам, омон кел,
Белимдаги кумуш тўғам, омон кел,
Келгунингча қанча тойлар от бўлар,
Бўйларингга жон садағам, омон кел.

От танласанг, офтоб нури ёл бўлсин,
Сувлиқ билан ичган суви бол бўлсин.
Тангрим ўзи паноҳида асрагай,
Пешонангда «борса — келар» фол бўлсин.

Суқсур болам, сарҳадларда сергак юр,
Чорлоқ болам, денгизларда чаппор ур,
Кийик болам, қумликларда равон юр,
Каклик болам, тоғликларда сайрон юр.

Тўқайзорда арслон каби ариллаб,
Даралар бўрон бўлгин гуриллаб,
Қуйруғига сир айтмагай қулонлар,
Қоплон бўлгин, ёвинг қочсин зириллаб!

Сен оҳ десанг, қиркта жоним чиққудай,
Тоғларимни қора ғурбат йиққудай,
Товонингга тикан кирса, баногоҳ
Менга тегар замбаракнинг ўқидай!

Одам Ато ҳимматидан сўрайман,
Сени жоним пардасига ўрайман!
Остонангга ойдай балқиб кириб кел,
Мен дуогўй йўлларингга қарайман...

Оллоҳ билан шивирлашган улуғ Пир,
Сизни Бухородай афсона кўрдим.
Ғанчларда гапирган япроқлар сўлим,
Томирлари тилло янтоқлар сўлим,
Киприкдан тўкилган титроқлар сўлим,
Моний назар солган кошона кўрдим.

Ҳикмат меҳробидир заррин равоқлар,
Жаннат устунидир мунаққаш тоқлар,
Ҳар ғунча қатида ёқут чироқлар,
Ҳунар фариштасин парвона кўрдим.

Чорқирра ғиштларда Хизр панжаси,
Нилий кошинларда нур алангаси.
Мунг иси, дард иси, тер ва қон иси,
Қуллик меҳнатини шоҳона кўрдим.

Кўксингни топталаб ўтган туёқлар,
Жойнамозинг тепган манфур оёқлар,
Қуббангга тўп отган Чингизсиёқлар —
Шоҳларин дардингга бегона кўрдим.

Товуслар қичқирар телба йиғида,
Доғ кўрдим замоннинг қорачуғида,
Гўзал ҳайратларнинг ҳайрон туғида
Жаҳолатдан тамға-нишона кўрдим...

Султон-ку суягин асли хор этмас,
Моҳи Хосам, сенга минг баҳор етмас,
Қай бир халқ эркини устивор этмас —
Етти пуштини шўрпешона кўрдим!

«Қази билан қарта едим, қорнимда йўқ,
Кимхоб билан адрас кийдим, эгнимда йўқ», —
Деганлардан мерос мулким, тенгинг-да йўқ,
Зийнат ҳадисида фарзона кўрдим!

Бухородай ажиб афсона кўрдим...

---

* * *

Бухоронинг тош кўчаси,
Товонларга тош ботар.
Изиллаган қиш кечаси
Қорачуққа ёш ботар.

Дарчаларнинг зулфинлари
Қиров босиб, ухлаган.
Элнинг хушбахт келинлари
Бешик қучиб ухлаган...

Дажжол шамол жуволдизни
Жонга санчиб, овунар.
Хосхонадан хон канизи
Қочиб борар, севинар.

Қадам босса, балдоғидан
Нуқра жаранг сочилар.
Ер ўпмаган ёноғидан
Ошиқ Аёз мучилар.

Тавл уради беғам миршаб,
Ҳуркиб кетар минорлар.
Типирчилар қушга ўхшаб
Қиз бўйнида туморлар.

Қуш илондай қуш билакузук
Чирмашадур билакка.
Даҳшат деган бир қора юк
Тирмашадур юракка.

Зар кавушин оч совуққа,
Тунга сотиб кетар қиз.
Дев ҳалқумли тош қудуққа
Ойдай ботиб кетар қиз...

АЙИРБОШ

Лаби Ҳовуз салқинини
Чарм мешлар симирар.
Сув бўйида ҳалқумини
Намлаб юрар қумрилар.

Кўчаларда офтобнинг
Тангалари ўйнайди.
Усталарининг иши ўнг,
Покиларин қайрайди.

Бозор тиқин. Талотўп,
Сувсаган харидорлар.
Мешкобчининг касби хўп:
Сув сўрайди атторлар.

Зеб берган Ғиротига,
Сумбатлари озода,
Ўзигамас, отига
Сув тилайди бекзода.

Ироқдан келганми ул,
Келганми ё Ажамдан, —
Эгар-жабдуғи буткул
Ярқиллайди ҳашамдан.

Дутор бўйни от ёли
Қиз сочидай ўрама.
Бекзоданинг хаёли
Ишқ дардида қурама.

Сўнг оҳиста эгилиб,
У ён-бу ён қарайди,
Мешкобчига тикилиб,
Бир кўчани сўрайди.

Жавоб ҳақи узугин
Ҳадя этиб кетар бек.
Кўзлари сузугининг
Кўчасига етар бек...

Даромаддан кўнгли шод
Кулбасига етар чол.
Қизин топмас. Солар дод.
Тилин куйдирар савол.

Ўнгми-тушми, ишонмай
Мук тушар қоқ қамишга.
Ёқут узук чаёндай
Кириб кетар тирқишга...

ТЎЙ ТЕРМАЛАРИ

Қизил гулнинг қировли,
Ғунчалари оловли,
Қиз деган қирмизи тош,
Қирқ подшога сўровли.

Зарметаннинг ипаги,
Жамалагим пўпаги,
Қирқ элатга бож бўлар-а
Қизнинг тилло зулфаги.

Беҳи гули фанордай,
Ёрим гули анордай.
Ёр ишқида юрагим
Нола қилар чилтордай.

Тонгда Тарозу оғар,
Ёр, йўлингни ким боғлар!
Банду баста тоғлардан
Ўтмасми-я муштоқлар!

Райҳон экдим доналаб,
Барги кетди шоналаб,
Кўча боғдан кўринди
Ёр юзини паналаб.

Қорасини бир кўрдим,
Қирқ кун қорним тўқ энди.
Юз жаврини хуш кўрдим,
Ёрдан гинам йўқ энди.

Ёр ўлан, ёрон ўлан,
Йигит султон бўлар, ёр,
Қизнинг қадри ноз билан.
Кўнгил берган қиз билан.

САРАТОН

Умрнинг тўртинчи — саратон буржи.
Чақмоқ, дўл аралаш ярмидан ўтдим.
Там-там мева уздим боғдан улгуржи,
Ўтганлар сабоғин гоҳо унутдим...
Шувоққа ўралган пилладай ғуж-ғуж
Олтин шохларини эгган бу ўрик —
Усмон дадамиздан лаззатли севинч,
Тирик нафасидан қутлуғ бир кўрик.

Ер шира.
Қотирмоч ўрик доғидан
Ранги ўчиб кетган ошхўраклари,
Кечгача кетолмас мерос боғидан
Учинчи авлоднинг «дуварак»лари.

Мўр-малах, қуш-қиё ёздан баҳраманд,
Офтоб эриб кетар оғизда болдай.
Уйқум ўчиб кетар тунлар дафъатан:

— Сендан нима қолар! — деган саволдан...

* * *

Бош ур шу Онанинг этакларига,
Офтобдан оқарган кўйлакларига,
Тавба қил, оқ рўмол, желакларига,
Бир қошиқ қонингдан кечса у зора!

Узр айт саҳарги тиловатига,
Чеккан машаққату ҳаловатига,
Оҳ десанг, жон тутган саховатига...
Бир қошиқ қонингдан кечса у зора!

Сажда қил сиғинган меҳробларига,
Муқаддас сурали китобларига,
Қилган барча хайру савобларига!
Бир қошиқ қонингдан кечса у зора...

Тиз чўккил қадамжо мозорларига,
Шерик бўл ҳасрату озорларига...
Қулоқ тут узилган дил торларига,
Бир қошиқ қонингдан кечса у зора...

Эгилган бошингни бағрига олар,
Қуриган кўксингга бир дарё солар,
Бу дарё мавжида қалбинг пок бўлар...
Бир қошиқ қонингдан кечса у зора...

* * *

Ёлғонга устасан
Ғишт каби териб,
Бино қуриб ташлайсан бирда.

Лекин пойдевори
Сохта иморат
Узоқ тура олганми ерда!

Бурдинг кетар,
Ўз қўлларингга
Билмайсанми, кишандир ёлғон.

Битта учи келиб ўзингга
Тегадирган нишондир ёлғон...

* * *

Агар амалдан шох чиқарса одам,
Ҳўкиздан фарқи не! Ўйлайман ҳамон.

Шохим чиқмади, деб чекма бунча ғам,
Шохи синиб қолмоқ эл ичра — ёмон.

«БУХОРО ТАРОНАЛАРИ» ТУРКУМИДАН

Ситораи моҳи хоса

Уста Ширин нақш чеккан Оқ қаср.
Гулганчларда ўрмалайди шоҳи сир.

• Меҳр-шафқат—инсоний фазилат

ҲИММАТ

ЎЗБЕКИСТОН ССР СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ВАЗИРЛИГИГА «УЗИНТРАНС» ХАЛҚАРО ЮК ТАШИШ АВТОКОРХОНАСИ ЖАМОАСИ ТОМОНИДАН БИР МАРТА ИШЛАТИЛАДИГАН ЮЗ МИНГ ДОНА ШПРИЦ БЕРИЛДИ

— Бу бизнинг текин совғамиз, — деди автокорхона директори А. Қосимов. — Жумҳуриятда соғлиқни сақлашнинг ҳозирги ночор аҳволи бизни ҳам ташвишга солмоқда. Жамоамиз умумий йиғилишда ишлаб топилган валютанинг бир қисмини ҳайрия мақсадларига сарфлашга қарор қилди. Фаолиятимиздаги шеригимиз — Ҳиндистоннинг «Репкон Карго сервис» фирмаси чет элдан шприцларни сотиб олишда ёрдам берди.

Ўзбекистонлик автотранспортчилар бу фирма билан яқин вақтлардагина ҳамкорлик қила бошладилар. «Репкон Карго сервис», Граждан авиацияси Ўзбекистон бошқармаси, «Узинтранс» автокорхонаси ўртасида уч томонлама битим имзоланди. Фирма Совет Иттифоқидаги пойабзал корхоналари учун чарм етказиб беради, жумҳурият авиаторлари ва транспортчилари уни корхоналарга ташийдилар. «Узинтранс» директорининг гапларига қараганда, ҳиндистонлик шериклар бир марта ишлатиладиган шприцларни харид қилишда бажонидил воситачилик қилдилар.

...Эндиликда улар Соғлиқни сақлаш вазирлигига топширилди.

— Биз «Узинтранс» ва Автомобиль транспорти вазирлигига бу совға учун миннатдорчилик билдирамиз, — деди Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш вазири С. Баҳромов. — Яқин вақт ичида бу шприцлар ана шундай асбобларга жуда муҳтож бўлган Қорақалпоғистон АССРнинг Мўйноқ районидаги, Сурхондарё вилоятининг Сариосиё районидаги, Каттақўрғон шаҳридаги болалар тиббий муассасалари ва туғуруқхоналарга, адолат юзасидан — автотранспортчиларнинг тиббий-санитария қисмига топширилади.

(ЎзТАГ).

Суратда: шприц олиш учун ўз ҳиссаларини қўшган бир гуруҳ шофёрлар.
А. РИСҚИЕВ олган сурат (ЎзТАГ).

СССР ДАВЛАТ ХАВФСИЗЛИГИ КОМИТЕТИДА

Давлат хавфсизлиги комитети ходимлари Москва шаҳридаги илмий тадқиқот институтларидан бирининг илмий ходимини мудофаа мавзусидаги мутлақо маҳфий материалларни чет давлат вакилига топширишга ҳаракат қилаётган пайтда қамоққа олдилар. РСФСР Жиноят кодексининг 64-моддаси («Ватанга хиёнат қилиш») билан жиноий иш қўзғатилди. Тергов олиб борилмоқда.

СССР Давлат хавфсизлиги комитети жамоатчилик билан алоқалар маркази.

СПОРТ

ЯХШИ НИЯТ ЎЙИНЛАРИ: АЖОЙИБ ҒАЛАБА

АҚШнинг Тошкент билан бирodarлашган Сиэтл шаҳрида бир неча кун давом этган Яхши ният ўйинлари якунланди. Спортнинг 21 тури бўйича ўтказилган мусобақалар муросасиз баҳсларга айланди. Жаҳоннинг турли мамлакатларидан тўпланган кучли спортчилар совринли ўринларни эгаллаш йўлида астойдил маҳорат кўрсатдилар. Рекордлар ўрнатилди.

Совет спортчилари команда ҳисобида биринчиликни эгаллашди. Улар жами 188 та, шундан 66 та олтин, 68 та кумуш, 54 та бронза медалларини қўлга киритишди. АҚШ спортчилари эса жами 161 та медаль билан иккинчи ўринни олишди. ГДР ёшлари ҳам бўш келишмади. Улар 42 та медаль жамғариб, учинчи ўринни эгаллашди.

Совет спортчиларининг катта ютуғига жумҳуриятимиз вакиллари ҳам ўзларининг муносиб улушларини қўшдилар. Ўзбекистонлик йигит-қизлар 7 та олтин, 2 та кумуш медалли бўлишди. Айниқса, енгил атлетикачиларнинг чиқишлари таҳсинга лойиқ бўлди. Чунончи, лангар билан сакрашда Радион Гатаулин, эстафетали югуришда Марина Шмонина, найза улоқтиришда Виктор Зайцевлар зафар қучдилар. Эркин кураш устаси Маҳарбек Хадарцев эса совет спортчилари қўлга киритган учта олтин медалдан бирини олди. Иқтидорли гимнастикачи Оксана Чусовитинанинг чиқишлари мутахассислар эътиборини қозонди. У таяниб сакрашда маҳорат кўрсатиб, ғолиблик супасига кўтарилди. Таниқли сузувчимиз Сергей Заболотнов эса эстафетали сузишда мамрада биринчи бўлиб, чалқанча сузишда икки марта кумуш медални олди. Боксчимиз Артур Григоряннинг 60 килограмм вазнли спортчилар сафида Яхши ният ўйинларининг ғолиби бўлиши, мухлисларни беҳад қувонтирди.

Яхши ният ўйинлари ёшлар ўртасида ўзаро дўстлик ришталарини мустаҳкамлашда муҳим аҳамият касб этди.

ФУТБОЛ: МУНОСИБ ЎРИНБОСАРЛАР

Иккинчи лиганинг шарқий ва Ўрта Осиё зоналарида жумҳуриятимизнинг ўнлаб командалари фаолият кўрсатмоқда. Бу коллективларда жумҳурият бош командаси ҳисобланган «Пахтакор»га муносиб ўринбосарлар тарбияланмоқда. Умидли футболчилар камол топаётган коллективлар чемпионатида ҳам ҳал қилувчи давранинг дастлабки тур ўйинлари бўлиб ўтди. Чунончи, Ўрта Осиё зонасида ўйнаётган 14 командамиз иккинчи давра ўйинларини муваффақиятли ўтказиб, мавқеларини мустаҳкамлашга ҳаракат қилишмоқда. Дастлабки ўйинлардан кейин Бухоронинг «Нурафшон» футболчилари 31 очко билан пешқадамлик қилишмоқда. «Косонсойчи» ҳисобида 28 очко бор. Турсунзоданинг «Регар» командаси 25 очко билан учинчи бўлиб турибди. Тошкентнинг «Трактор» ҳамда «Янгиер» коллективлари 24 ва 22 тадан очко билан фахрли ўринларга даъвогарлик қилмоқдалар.

Муҳаррир
Р. РАҚМОНОВ.

Реклама ва эълонлар

ЎЗБЕКИСТОН МУСИҚА ЖАМИЯТИ
ВА
ЎЗБЕКИСТОН ХОРЕОГРАФИЯ БИЛИМ ЮРТИ
20 ДАН 30 СЕНТЯБРГАЧА
қуйидаги бўлимлар бўйича
ОЛИЙ ИЖРОЧИЛИК МАҲОРАТИ
КУРСЛАРИНИ ЎТКАЗАДИ:

— **«Ўзбек рақси ва жаҳон халқларининг рақслари».**
Ижодий устахона раҳбарлари — СССР халқ артисти Қундуз Миркаримова, СССР халқ артисти Галия Измайлова;

— **«Классик рақс»** (Айланиш, Аллегро (кичик, ўрта), Portde bras бўлимлари бўйича).
Таълимнинг биринчи, иккинчи ва учинчи йили дарслари. Ижодий устахона раҳбарлари — Ўзбекистон ССР халқ артисти В. Я. Проскурина, Ўзбекистон хореография билим юртининг бадиий раҳбари К. С. Сагатов;

— **«Модерн. Рақс».**
Ижодий устахона раҳбари Москва академик хореография билим юртининг ўқитувчиси А. Г. Богуславская (Москва шаҳри).

БАРЧА ХОҲЛОВЧИЛАРНИ ТАКЛИФ ҚИЛАМИЗ!
Амалий машғулотларда кийиладиган махсус кийим-кечакларни ўзингиз билан олиб келишингиз лозим. Амалий машғулотлар билан бир қаторда классик хореографияга оид илмий-услубий фильмлар ҳам кўрсатиб борилади.

Ўқиш ҳақи — 30 сўм. Пулни 1 сентябргача Тошкент шаҳар уй-жой ижтимоий банкининг муомала бошқармасидаги 001700810 ҳисобга ўтказиш зарур. МФО 734279.
Тўлов топшириғида «Рақс академияси» деб ёзиб қўйишни унутманг.
Йўлкира ва яшаш билан боғлиқ сарф-харажатлар ўқишга йўллаётган томон ҳисобидан бўлади.
МАЪЛУМОТЛАР ОЛИШ УЧУН ТЕЛЕФОНЛАР: 67-44-48, 68-38-48.

Ўзбекистон мусиқа жамияти.
Ўзбекистон хореография билим юрти.
«ЭРА» тажриба реклама-ишлаб чиқариш агентлиги.

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш вазирлигининг
ЖУМҲУРИЯТ
ПУЛЛИ МАСЛАҲАТ
ПОЛИКЛИНИКАСИ
пулли курсларга

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

БАРЧА МУТАХАССИСЛИКЛАРДАГИ ШИФОКОРЛАР УЧУН:
«Клиник ва компьютер иридодиагностика асослари».
Ўқиш муддати — 1990 йил 1 сентябрдан 17 сентябргача. Ўқиш ҳақи — 800 сўм.
«Рефлексотерапия ва рефлексодиагностика асослари».
Ўқиш муддати — 1990 йил 1 сентябрдан 30 сентябргача.
Ўқиш ҳақи — 300 сўм.
«Мануаль терапия».
Ўқиш муддати — 1990 йил 20 октябрдан 20 ноябргача.
Ўқиш ҳақи — 450 сўм.

УРОЛОГ ВА СЕКСОПАТОЛОГ ШИФОКОРЛАР УЧУН:
«Сексопатологиянинг ички масалалари» (ЛОД-терапия).
Ўқиш муддати — 1990 йил 8 октябрдан 18 октябргача.
Ўқиш ҳақи — 450 сўм.

ФУНКЦИОНАЛ ДИАГНОСТИКА ХОНАЛАРИ ВА БЎЛИМЛАРИНИНГ ШИФОКОРЛАРИ УЧУН:
«Компьютер ЭКГ диагностикаси».
Ўқиш муддати — 1990 йил 10 сентябрдан 17 сентябргача. Ўқиш ҳақи — 500 сўм.

ТЎЛА ХЎЖАЛИК ҲИСОБИ ВА ЎЗ-ЎЗИНИ МАБЛАҒ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ ШАРОИТЛАРИДА ИШЛАЕТГАН ДАВОЛАШ-ПРОФИЛАКТИКА МУАССАСАЛАРИНИНГ РАҲБАРЛАРИ ВА БОШ БУХГАЛТЕРЛАРИ УЧУН:
«Хўжалик ҳисобидаги соғлиқни сақлаш муассасалари системасида бошқариш усулларидан комплекс фойдаланиш».
Ўқиш муддати — 1990 йил 24 сентябрдан 6 октябргача. Ўқиш ҳақи — 500 сўм.

ШИФОКОРЛИК МАЪЛУМОТИГА ЭГА БЎЛГАН ШАХСЛАР УЧУН

ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛАР БЎЙИЧА КУРСЛАР ТАШКИЛ ҚИЛИНГАН:
пардозлаш ва уқалаш.
Ўқиш муддати — 1990 йил 1 сентябрдан 30 сентябргача ва 1 октябрдан 30 октябргача.
Даволаш жисмоний тарбияси ва уқалаш.
Ўқиш муддати — 1990 йил 1 сентябрдан 30 сентябргача ва 3 октябрдан 30 октябргача.
Нуқталарни уқалаш (ШИАПУ усули бўйича).
Ўқиш муддати → 1990 йил 1 ноябрдан 20 ноябргача.

ТИББИЁТ ҲАМШИРАЛАРИ УЧУН:
Физиотерапия.
Ўқиш муддати — 1990 йил 1 октябрдан 30 октябргача ва 1 ноябрдан 30 ноябргача.
Функционал диагностика ва нейрофизиологик тадқиқотлар.
Ўқиш муддати — 1990 йил 1 сентябрдан 30 сентябргача.
Ҳар иккала курсда ўқиш учун ҳам 300 сўмдан ҳақ тўланади.
Курсларни битирганларга гувоҳнома берилади.
Ташкилотлар қурилиш маиший банкининг Октябрь район бўлимидаги қуйидаги ҳисобига пул ўтказиш йўли билан ҳақ тўлайдилар: 000361211, банкнинг коди 734138.
Рўйхатдан ўтиш вақтида тўлов қоғозлари кўрсатилади. Хусусий шахслар эса поликлиника кассасига пулни нақд тўлайди
Сафар ҳужжатлари қайд қилинади, бироқ турар жой билан таъминламаймиз.
Бизнинг манзилимиз: 700011, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 2-уй. Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш вазирлигининг, жумҳурият пуллик поликлиникаси.
Телефонлар: 44-30-10, 44-31-04, 44-62-18.

ЎРТА ОСИЁ ИРРИГАЦИЯ ИЛМИЙ-ТЕКШИРИШ ИНСТИТУТИ
бўш лавозимларга
КОНКУРС
ЭЪЛОН ҚИЛАДИ.

раҳбар: «техникани такомиллаштириш ва юза суғориш технологияси» илмий техника жамоаси;
мудир: гидромелиоратив системалар иқтисоди ва уни ташкил этиш лабораторияси;
илмий ходим: комплекс тадқиқотлар бўлими;
кичик илмий ходим: тупроқни текшириш ва ювиш лабораторияси.
Конкурс муддати — 13 августгача.
Қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин: 700187, Тошкент шаҳри, 4-Қорасув даҳаси, 11-уй.

Ўзбекистон Фанлар академиясининг Ядро физикаси институти дирекцияси, жамоат ташкилотлари ва жамоаси институт директорининг муовини, физика-математика фанлари доктори
Азим Шарипович МАҲМУДОВнинг
вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР Маҳаллий саноат вазирлигига қарашли жумҳурият ўқув ишлаб-чиқариш комбинати жамоаси, фирқа қўмитаси ва касаба уюшмаси ўқув ишлаб-чиқариш комбинати директори Ғ. Н. Насриддиновга онаси
Турсуной НАСРИДДИНОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» («Советский Узбекистан») Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, пропаганда — 32-55-70, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70, совет қурилиши — 33-12-46, 32-57-20, 32-54-18, фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21, адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16, ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, халқаро ҳаёт — 32-54-14, хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 32-53-16 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06, коммунистик ахлоқ — 32-54-29, фельетонлар — 32-54-27, иллюстрация — 32-57-22.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.
Газета офсет усулида, А—2 форматида босилади.

№ 179. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12